

ЛІТЕРАТУРА, НАУКА, МИСТЕЦТВО

З'їзд «ІНЖЕНЕРІВ ЛЮДСЬКИХ ДУШ»

У другій половині серпня відбувся перший всесоюзний з'їзд радянських письменників. З'їзд цей стане епохальним моментом в історії розвитку радянської літератури. Він яскравий і особливо показовий. Показовий саме тим, що його готували не тільки літератори, його готувала разом з ними вся країна. У цьому готуванні яскраво позначилась та любов і увага, якими оточують радянських письменників партія, робітники й колгоспне селянство, та чулисть і разом з тим вимогливість, що їх виявляють робітничий клас і колгоспники до радянських літераторів. Тільки в нашій країні література й письменник піднесені на таку височінь.

Високості такі радянська література здобула завдяки повсякчасному піклуванню культурними справами партії та уряду, завдяки особистому любовному піклуванню ними тов. Сталіна.

Більше як два роки тому Центральний Комітет партії ухвалив постанову про реорганізацію літературно-мистецького фронту.

Ухвала ЦК нашої партії об'єднала всіх письменників, готових своєю зброєю служити новому суспільству. Створивши консолідацію безпартійних письменників і зміцнивши комуністичне керівництво письменницькою організацією, ухвала ЦК була актом величезного довіря, піклування й уваги партії до літературного фронту.

Уся маса радянських письменників палко вітала цей документ партії й саме на цій основі, на основі літературної політики партії, виявленої в історичній ухвалі ЦК, література наша прийшла до свого всесоюзного

з'їзду єдиною й повною творчого ентузіазму. Тимто такі великі успіхи з'їзду, таке величезне його значення не тільки для нашої, але й для світової революційної літератури. Близька перемога партії, перемога більшовизму — ось найголовніший підсумок першого всесоюзного з'їзду письменників.

У світлі цього найважливішого підсумку особливої ваги набуває широта постави на з'їзді творчих проблем, питань форми художньої творчості й мови, питань драматургії й поезії. З'їзд дав кожному літераторові творчий стимул величезної сили, підвищив почуття відповідальності кожного за нашу, радянську літературу.

Багатонаціональна, різномовна й братерсько-згуртована стала перед країною наша література—література соціального оптимізму, проінята великими ідеями пролетаріату, яка стала на передові позиції боротьби за новий світ.

Немає сумніву, що, визначивши на з'їзді шляхи свого розвитку, вона ширше, яскравіше, барвистіше, ніж дотепер, розгорне свої величезні творчі можливості й даватиме країні нові книги ще вищої якості, книги, здатні захоплювати мільйони людей і вести їх за собою.

Немає сумніву, що художники слова нашої країни, оточені теплою любов'ю і увагою мас, пройняті світоглядом передового класу — визволителя пригнобленого людства, керовані великою партією Леніна-Сталіна, опанують зброєю досконалого літературного мистецтва, високу культуру художнього слова й образу.

Тов. Сталін образно назвав наших

письменників „інженерами людських душ“. Що це значить? Які обов'язки покладає на радянських письменників це звання?

Це значить, поперше, знати життя, щоб уміти його правдиво змалювати в художніх творах, змалювати не схоластично, не мертво, не просто, як „об'єктивку реальність“, а змалювати дійсність у її революційному розвитку.

При цьому правдивість та історична конкретність художнього відображення повинна сполучатися з завданнями ідейного перероблення і виховання трудящих людей у дусі соціалізму. Такий метод художньої літератури і літературної критики є те, що ми називаємо методом соціалістичного реалізму.

Бути інженером людських душ — це значить обома ногами стояти на ґрунті реального життя. А це в свою чергу означає розвир з романтизмом старого типу, з романтизмом, який змалював неіснуюче життя і неіснуючих героїв, відводячи читача від супер чностей і гніту життя в світ нездійсненого, світ утопій. Для нашої літератури, що обома ногами стоїть на твердій матеріалістичній основі, не може бути чужа романтика, але романтика нового типу, романтика революційна.

Ми говоримо, що соціалістичний реалізм є основний метод радянської художньої літератури й літературної критики, а це передбачає, що революційний романтизм повинен входити в літературну творчість як складова частина, бо все життя нашої партії, все життя робітничого класу і його боротьба полягають у сполученні найсуворішої, найтверезішої практичної роботи з величезною героїкою і грандіозними перспективами.

„Мистецтво належить народові. Воно повинне йти своїм найглибшим корінням у саму товщу широких трудящих мас. Воно повинне бути зрозуміле цим масам і любиме ними. Воно повинне об'єднувати почуття, думку й волю цих мас, підіймати їх. Воно повинне пробуджувати в них художників і розвивати їх.“

У цих твердженнях Леніна — основа, лейтмотив основної доповіді на з'їзді Горького. Значність і міра впливу цієї доповіді найлегше виміряється тим уважним і жадібним схваленням,

яким зустрічав кожне його слово зал. Цей зал, його пориви, його дихання — все це саме по собі являє тему для поеми, симфонії, героїчної картини.

Значіння доповіді О. М. Горького визначається не тільки важливістю основних їх положень для розвитку нашої літератури. Крім блискучого огляду історичних етапів людської культури, крім найцінніших указівок про метод дослідження культури минулого, тов. Горький сформулював великої ваги думки про погляд пролетаріата на мистецтво і культуру в цілому. Доповідач угрунтував історичне право пролетаріату виступати в ролі судді всього світу, право його художників розглядати себе як представників найпередовішого, найпрогресивнішого мистецтва.

Стверджуючи, що „роль трудових процесів, які перетворили вертикальну тварину в людину і створили перші основи культури, — ніколи не була досліджена так всебічно і глибоко, як вона на те заслуговує“, — О. М. Горький подає багатий матеріал від стародавніх казок і міфів до сучасних творів світової літератури, щоб угрунтувати основну думку, що „сама праця мас є основний організатор культури і творець усіх ідей“, покладених в основу творчості науки і мистецтва.

Доповідь Горького влучна, глибока, яскрава й запальна, як промова справжнього революційного трибуна. Скільки отрути в стрілах, посилення у табір буржуазної літератури, створеної людьми, в яких „руки були в розладі з головою“. Скільки гніву та адресу тих, хто свідомо перебільшує значення буржуазії в створенні загальнолюдської культури. Скільки тверезості в оцінці радянської літератури і скільки батьківського піклування, коли мова заходить про наших письменників.

„Наш з'їзд має бути не тільки звітом перед читачами, не тільки парадом наших обдарувань, але він має взяти на себе організацію літератури, справу виховання молодих літераторів на роботі, яка має всеосяжне значення всебічного пізнання минулого і теперішнього нашої батьківщини“.

Ці останні слова доповіді О. М. Горького увесь з'їзд вкриває громом оплесків, делегати встають і довго

вітають свого великого пролетарського письменника.

Далі з'їзд вислухав співдоповідь С. Маршака про дитячу літературу і доповіді про літературу в національних республіках та областях.

„Що можуть зробити для підготовки нової людини не педагоги, не інструктори фізкультури, а літератори, прозаїки й поети?“ — цьому питанню присвятив свою велику і змістовну доповідь тов. С. Маршак.

Останнього часу доповідач вивчав численні дитячі листи, одержані М. Горьким з усіх кінців нашого Союзу. І тут на з'їзді тов. Маршак поділився з делегатами-письменниками тими головними висновками, які він зробив, читаючи ці листи. Гасло „дайте товсту книгу“ червоною ниткою проходить через більшість листів.

Та справа тут не в одній „товщині“ — ви подума те, якою мукою може бути для читача товста, але нудна книга.

Говорячи про „товсту“, або про „довгу“ книгу, дівтора хоче, видимо, одного, щоб у книзі була закінчена епопея, ціле людське життя з усіма подіями, поразками, перемогами. Діти чекають від книги нових точних відомостей і нових переживань. До цього читача не можна йти з однаковими формальними викрутасами, з літературним жеманством або з бездушними, готовими схемами.

Наші діти люблять героїку, особливо героїку революції, і розуміють її по суті, а не ходульно.

На всі їх нескінченні листи, запитання, вимоги ми повинні відповісти не сурогатами, не вибачливою популяризацією або скороченням книг для дорослих. Ми мусимо навчитися писати коротше, ясніше, зрозуміліше і глибше.

У бататях наших обивателів уявлення, ніби казку убила революція. Це неправильне уявлення. Правда, наші „лівацько“ настроєні методисти дитячого читання і літературні критики вигнали на деякий час із бібліотек старого Андерсена, відучили наших дитячих письменників від казкових образів. Але казку убила не революція. Казка була убита до революції.

Ми не збираємося відроджувати в радянській країні стару казку. Нам ні до чого воскрешати гномів і ель-

фів, але в нас уже настав час для створення нашої нової казки.

У нашій країні і в наші дні може постати справжня казка, бо у нас люди вступають в змагання з часом, прокладаючи шляхи в тих місцях, де ще ніколи не ступала людська нога.

Колись у саму равнину пору революції про дитячу повість можна було сказати майже те саме, щ ми говоримо зараз про казку. Перша повість була так само бліда змістом і умовна, як та казка, що з'явилася у нас тільки тепер, після зняття з неї педагогічної заборони. Нова повість про новий п бут, адресована новому читачеві-дитині, була не тільки потрібна. Їй відчувалася настирлива потреба, а проте вирватися з кола традицій передреволюційної дитячої літератури було не так то легко. Від минулого наша дитяча бібліотека успадкувала велике, але дуже сумнівне.

Нам потрібна була книга, що поєднувала б соціалістичний реалізм із революційною романтикою. Книга, що не боялася б суворих фактів, але вмila б підносити їх на таку оптимістичну висоту, звідки вони не були б страшні. Такі книги в нас почали з'являтися.

Наші книги ворожі колишній, ніби об'єктивній і байдужій географії та етнографії. Замість нерухомих уявлень про природу, людей і звичаї, вони намагаються показати читачам живий і мінливий зв'язок явищ, дати такий опис землі, після якого постає бажання боротися і перебудовувати життя й природу.

Тепер у літературі і педагогіці відбувається серйозна переоцінка ролі дитячого письменника. І треба думати, що ця переоцінка принесе швидкі й помітні наслідки.

— Наша надія, — закінчує тов. Маршак, — на всю радянську літературу. Можливо вона збереться з силами і дасть ще цього року велику книгу для малят: нову повість, нову казку, нову пісню.

Після співдоповіді тов. С. Маршака слово забирає голова правління спілки радянських письменників України тов. І. Кулик.

Українська література, — говорить тов. Кулик — розвивалася і мінчила у боях проти тих, хто прагнув збити її на шлях націоналізму і шовінізму — або великодержавного російського,

або місцевого українського. Усяка спроба протиставляти українську літературу російській, відривати одну від одної завжди має одну політичну мету — відірвати Радянську Україну від Радянського Союзу. Всі ці спроби були суттю спрямовані на те, щоб перетворити Україну на колонію чужоземного імперіалізму.

На Західній Україні в надзвичайно тяжких умовах розвивається революційна література. Вона разом з нами святкує цей з'їзд, святкує його, як і свою перемогу.

— Наш привіт, — вигукує тов. Кулик, — тим нашим братам по зброї, що перебувають у жаклихих умовах фашистського режиму там, за кордоном радянської країни! Наш привіт їм, як однодумцям і співникам, як бойовим соратникам!

На ці слова палко озивається зал, вони викликають хвилю бурхливих оплесків.

Постанова ЦК партії від 23 квітня 1932 р. відкрила українській радянській літературі, так само, як і літературі цілого Союзу, нові колосальні можливості дальшого зростання, дальших перемог. Але українська література не зуміла цілком використати всі умови, створені цією постановою. Заважала шкідницька робота контрреволюціонерів, дворушників, петлюрівців, їм допомагали націонал-ухильники, рештки „ваплітовства“, скрипниківів. Їхня ворожа робота полегшувалась притупленням більшовицької пильності, недостатньою боротьбою проти націонал-ухильництва, що відбулось і на роботі оргкомітету спілки радянських письменників України. Вплив місцевого націоналізму особливо яскраво виявився в художній літературі.

Виправлення припущених помилок, початок рішучого перебудування національно-культурного будівництва, а, значить, і розвитку української радянської літератури, зв'язане з тою жолосальною допомогою, яку подав Україні ЦК ВКП(б) і передусім, тов. Сталін. Перший всеукраїнський з'їзд радянських письменників був яскравим показником перемоги тієї лінії, яку провадив ЦК партії. Зміцнилися позиції пролетарської літератури, активізувалось чимало безпартійних письменників, які ще щільніше згуртувались навколо партії.

Але боротьба з націоналістами і з рештками їхнього впливу на фронті художньої літератури далеко не закінчена. Є ще спроби протиставляти українську літературу російській. З цими явищами провадиться рішуча боротьба і в літературознавстві і в критиці.

Тов. Кулик наводить приклади націоналістичного висвітлення класичної спадщини української літератури: фальсифікаторські шовіністичні оцінки творчості Шевченка, заяви націоналістів про те, що, мовляв, це було ніякого впливу Горького на Михайла Коцюбинського тощо.

У суворій боротьбі проти спроб відгородити українську культуру і українську громадськість від культури і громадськості загальнорадянської, величезну роль відіграла допомога тов. Сталіна.

Література України вступає в новий період свого існування із міцним братерським зв'язком між нею і літературою всіх народів СРСР, з великими конкретними досягненнями.

Тов. Кулик висвітлює творчі досягнення української літератури. Тематика її стала багато актуальнішою, проза чутливіше відкликається на пекучі проблеми соціалістичного будівництва, класової боротьби.

Основні хибі в прозі, як і в драматургії та поезії, це — засміченість мови, схематичність сюжетної побудови, невміння показати героя епохи соціалістичного будівництва.

Особливо гостро в художній літературі стоять питання мови: бо мова за останні роки була об'єктом напруженої класової боротьби. Досить нагадати про „мовну“ політику Скрипника.

Треба використати мовні придбання класичної української літератури, передусім Шевченка. Але обмежуватися тільки на шевченківському словнику не можна. В основу розвитку літературної мови українські письменники кладуть усе багатство мовного матеріалу, створеного мільйонами робітників і селян у боротьбі за диктатуру пролетаріату, в будівництві соціалізму.

Українська література, вирішуючи виробничі проблеми, що стоять перед нею, зміцнюватиме братерський зв'язок з літературами інших республік і народів СРСР, обмінюватиметься

досвідом, посилить свою боротьбу проти решток ворожих класів, проти пережитків капіталізму у літературній творчості.

Під оплески зали тов. Кулик закінчує свою доповідь запевненням, що українська література непорушно зберігатиме єдність з літературою загально-радянською, твердо пам'ятаючи слова Леніна:

„При єдиній дії пролетарів великоруських і українських вільна Україна можлива, — без такої єдності про неї не може бути й мови“.

Доповідь про літературу Білорусі зробив тов. Клімковіч.

— Білоруська література, — каже т. Клімковіч, — є частина радянської літератури. У братерському союзі народів СРСР Білорусь невимірно зросла як економічно так і культурно. Чим була Білорусь перед революцією і чим вона стала тепер, — можна добре простежити з художніх творів, написаних білоруськими письменниками.

Багато білоруських поетів і прозаїків оспівували болота, гаті, романтизували відсталість і безкультурність.

Ставка на хутір і куркуля відображена в „Мандрівці на Нову Землю“ Зарецького, в ідеалізації багатіїв у першій частині „Язєпа Крушинського“ Вядулі, в сільській замкненості тематики у багатьох письменників. Це, по суті, була пропаганда особливого шляху розвитку Білорусі, відмінного від інших союзних республік.

Літературна агенатура буржуазних націоналістів була розгромлена. Пролетарська революція виховала ряд молодих письменників — робітників і селян, що пройшли школу громадської війни. Їхня творчість була поставлена на службу робітничому класові. Серед них слід відзначити родоначальника білоруської пролетарської літератури комуніста-поета Міхася Чарота.

Александровіч, Линьов, Мурашко, Лімановський — ось пролетарські поети й письменники, які разом з партією, зброєю художнього слова, повели боротьбу з націоналістами в літературі. Вони допомогли партії викрити і розібрити ворога та створити нову справді радянську білоруську літературу.

Міхась Чарот збив романтичний

ореол з білоруської старовини. Його твори, присвячені сьогднішній Білорусі, знайшли найширший відгук серед пролетарсько-колгоспних читачів.

— Ідучи шляхом, що його показала партія та її геніальний вождь т. Сталін, — закінчує тов. Клімковіч під аплодисменти усього залу, — радянська література і один із її загонів — література радянської Білорусі — досягне вершин художньої майстерності.

З доповіддю про татарську художню літературу виступає голова оргкомітету СРП Татарії т. Наджмі.

— Татарська радянська література реконструктивного періоду, — говорить тов. Наджмі, — характеризується рядом значних досягнень, насамперед, дальшим ідейно-художнім зростанням татарських письменників, глибшим відбиттям соціалістичної дійсності, різнобічністю тематики, висуненням і вихованням чималої кількості нових молодих талантів з робітників і колгоспників, безповоротним переходом усієї кращої частини татарської літературної інтелігенції на платформу радянської влади.

Величезним досягненням молодієї татарської радянської літератури є те, що вона вже зробила значні кроки на шляху ліквідації національної обмеженості. Романи Галім Жана, Ібрагімова, романи і п'єси Канала, п'єси Катенчуріна, поеми і вірші Такташа, Туфана, Баталова, Кримова та інш. становлять щось єдине і суцільне, що показує багатство і зростання нашої літератури. Робітнича тематика в татарській літературі стала посідати значне місце.

На всіх етапах розвитку татарської радянської культури і радянської літератури буржуазний націоналізм проявляв себе, як найзілліший ворог цієї культури і літератури.

Історична постанова ЦК ВКП(б) від 23 квітня 1932 року відіграла винятково велику роль у згуртуванні всіх татарських письменників, що стоять на платформі радянської влади і прагнуть брати участь у соціалістичному будівництві. Ця постанова дала стимул для піднесення творчої активності наших письменників, створивши їм кращі творчі умови.

Правильність ленінської національної політики та допомога й увага, що

їх віддає партійна організація питань розвитку татарської радянської літератури, те, що татарська література — нерозривна частина єдиної радянської літератури, очолюваної найбільшим пролетарським письменником Олексієм Максимовичем Горьким, керованою комуністичною партією і геніальним вождем тов. Сталіном — краща гарантія, що татарські письменники в недалекому майбутньому створять такі твори, що своєю ідейно-художньою якістю будуть гідні нашої великої епохи розвитку національних культур, соціалістичних змістом і національних формою.

Про літературу Грузії доповідь зробив тов. Торошелідзе.

Доповідь починається з характеристики головних моментів з історії грузинської літератури.

Тов. Торошелідзе зупиняється на іменах поета Бараташвілі, найбільшого письменника 60-х років минулого сторіччя Іллі Чавчавадзе, на іменах А. Церетелі, Д. Донкадзе, Е. Еристави, А. Казбег, розповідає про чудового поета 80-х років В. Пшавелі.

Давши коротку характеристику передреволюційної драматургії, т. Торошелідзе більше, ніж півтори години своєї доповіді присвячує висвітленню зростання і розвитку радянської грузинської літератури.

Роки меншовистської диктатури і панування західно-європейського імперіалізму не висунули в грузинській літературі жодного нового імени, жодної нової творчої течії. Водночас революційна група письменників, до якої входять С. Еулі, Землетелі, І. Вакелі та інші, в своїх творах кличе до боротьби за пролетарську революцію.

Від 1921 року, коли в Грузії встановлюється радянська влада, розвиток літератури проходить зовсім іншими шляхами. Краща прогресивна частина революційної мистецької інтелігенції поступово переходить на бік робітничого класу.

На літературну арену виступають нові сили з робітничо-селянських лав: А. Машашвілі, К. Каладзе, К. Лордкипанидзе та інші.

З цього моменту розпочинається процес безперервного зростання і

розвитку грузинської радянської літератури.

— У радянській літературі Грузії відбувся значний перелам. Основна маса письменників активно включилася у соціалістичне будівництво. На увагу і довіру партії кращі письменники відповіли новими творами, що пройняті героїчним духом нашої великої епохи.

Грузинські радянські письменники спільно з письменниками братерських народів ще міцніше розгорнуть боротьбу за літературу, гідну епохи соціалізму. Гарантія цього є та включна повсякденна допомога, яку дають літературному фронтові ЦК ленінської партії, мудрий, любий вождь трудящих усього світу великий Сталін.

Тов. Сімонян у першій частині своєї доповіді дає дуже цікавий нарис багатовікової історії вірменської літератури. Ця література, як і вся культура Вірменії, належить до однієї із стародавніх на Сході.

Ще до Жовтня революційна поезія Вірменії мала таких представників, як народний поет Акоп Акоп'ян, ветеран пролетарської вірменської літератури.

Сучасна вірменська радянська література є дитина літературних кадрів, що виросли за радянської влади.

Тов. Сімонян дає характеристику ряду найвидатніших поетів і прозаїків Вірменії: Єгіше Черенца, найбільшого представника післяжовтневої літератури, Азата Вштуні, Алазана — колишнього складача друкарні, що дав великі полотна, — Шірван-заде та інші.

Тематика сучасної вірменської літератури — це показ героїв революції і соцбудівництва, класова боротьба, громадянська війна, соціалістичне будівництво, нове село, розкріпачення жінки.

Але в вірменській літературі, особливо в прозі, помітні ще ті хиби, про які говорив у своїх останніх виступах Олексій Максимович Горький. Багато творів прозаїків хорюють на схематизм, часом припускають вульгаризацію образів, трапляються й ідеологічні хитання.

Ряд молодих письменників вийшов із маси тюрк і курдів, що живуть в Вірменії. Курди до революції не

знали письменності, тепер вони мають свою літературу, яка розвивається на базі багатого курдського фольклору.

Тов. Сімонян висвітлив величезні зрушення в розвитку художньої літератури Вірменії, що відбулись після постанови ЦК партії від 23 квітня. Значно підвищився ідейний і художній рівень літературної творчості. Безпринципна груповащина, що довгий час негативно позначалась на житті і діяльності літературної організації Вірменії, дістала нищівну відсіч.

Письменники Вірменії, ще щільніше згуртувавшись під ідейним прапором комуністичної партії, підуть до нових досягнень, — до боротьби за здійснення грандіозних завдань, поставлених перед літературою усього Союзу великим вождем нашої партії і робітничого класу тов. Сталінінм. Вони після цього з'їзду, — закінчує свою доповідь тов. Сімонян — гідні аплодисменти зала, — візьмуться за творення нових великих полотен, співзвучних нашій епосі.

Голова спілки радянських письменників Азербайджана тов. Алекперлі значну частину своєї доповіді присвятив історичному нарисові розвитку багатогранної азербайджанської літератури. Аналізуючи сучасну поезію Азербайджана, тов. Алекперлі зазначає, що частина поетів ще не звільнилась від схематизму. Провідним жанром у нашій поезії повинна бути радянська епічна поема, прийнята ліризмом соціалістичного колективу. Ряд таких творів уже створені нашими письменниками, наприклад, „Комсомол“ Бургуна, „Хороший товариш“ Рустама, „Ніч“ Гурма.

Характеризуючи тюркську прозу і драматургію, тов. Алекперлі зазначає відставання цих жанрів тюркської літератури. Лише за останній час письменники Азербайджана створили ряд цікавих романів і драматургічних творів.

Наприкінці тов. Алекперлі зазначає, що письменники Азербайджана ще енергійніше боротимуться за створення високохудожньої літератури, гідної тої героїчної боротьби, яку проводять нафтовики і бавовновороби Азербайджана.

З доповіддю про літературу Узбекистана виступив голова узбекської СРП тов. Маджеді. Від на цілому ряді яскравих прикладів показав небачене культурне зростання узбекського народу після жовтневої революції. Він докладно зупинився на розвитку молодшої літератури Узбекистана, зростання якої після Жовтня відбулося в умовах запеклої боротьби проти всіляких проявів націоналізму, проти чужої ідеології.

В наслідок, радянська література Узбекистана виросла і виховала свої молоді кадри. Серед них: поети — Гайрата, Шемсі, прозаїки — Гафру, Гулям, Абдул Акахар, Абдулла Кадурі, що працюють над великими творами.

В наслідок здійснення правильної політики партії виросли такі талановиті драматурги, як: Зіє Саєдов, Яшін, Абдулла Джакур.

Голова спілки радянських письменників Туркменської СРП тов. Таш-Назаров розгорнув перед з'їздом яскраву картину розвитку національної радянської літератури республіки. Він розповів про те, що за останні два роки письменницькі лави обросли широким активом літературного молодняка на підприємствах, у вишах і колгоспах.

Читачі Туркменії уже знають своїх письменників, зв'язок між ними міцніє. Творча тематика стає різнобічною.

З великою доповіддю про таджикську літературу виступив відомий перський поет, Лахуті.

У своїй доповіді він подав мальовничу картину економічного і культурного зростання Таджикистана за останні роки. Там, де до революції письменна людина була рідкістю, тепер — понад 60 проц. письменної людинності. У Таджикистані виросли виші і технікуми, початкові і середні школи.

Яскравим показником культурного зростання є оборот листів, який 1933 року дійшов 19 млн. Тов. Лахуті розповів про шляхи розвитку молодшої таджикської літератури, яка має тепер, в наслідок здійснення ленінської національної політики, всі умови для дальшого бурхливого розвитку.

Дебати на всі ці доповіді почалися змістовною промовою грузинського письменника Джавахішвілі. Промовць відзначає, що народи СРСР мало ще обізнані з літературами братерських народів. Справа обмежується лише перекладом, але й тут надзвичайно мало перекладів з грузинської на українську, з білоруської на грузинську тощо.

З'їзд об'єднає письменників всіх народів СРСР і зіллє їх в одну сім'ю. Грузинські письменники вітають створення єдиної спілки радянських письменників.

Ф. Гладков, характеризуючи яскравими штрихами нашу епоху і нову людину, народжену цією епохою, каже:

— Радянський письменник так само принципово відрізняється від буржуазного письменника, як принципово відрізняється соціалістична система від капіталістичної. Постійний зв'язок з масами і безпосередня особиста участь у будівництві — ось умова яка звільняє наших письменників від верхоглядства. Успішне застосування методу соціалістичного реалізму в художній творчості залежить від того, оскільки письменник культурний, оскільки він опанував вчення Маркса — Леніна — Сталіна.

Не портретність, а типовість повинна бути у центрі нашої уваги, не злободенність, а сучасність; це не виключає і потреби портретного змалювання людей. Неперевершеними шедеврами для нас, радянських письменників, є портрети Леніна, Толстого, написані Горьким.

Леонід Леонов: — Нам дано дивне щастя жити у найгероїчніший період світової історії. Звідсіль випливають і наші обов'язки, і наші права, і наша гордість, і труднощі і наше майбутнє громадське вдоволення. Наша основна справа — показати в образах, глибоких і пам'ятливих, велику сутність ідей, розробити хоча б начорно принципи нової моралі і відбити народження ще нечуваного світу.

Палко вітає з'їзд 76-річного народного письменника Вірменії тов. Шірван-заде.

— Я старий, — каже письменник, — але ніколи не почував себе таким молодим, щасливим і вільним, як тепер. Коли мене питають, чим пояс-

нити, що я не старію? — я відповідаю: я живу в країні Рад, якій я хочу віддати всі свої сили.

В. Шкловський: — Сьогодні Олексій Максимович говорить про пролетарський гуманізм. Дебати про гуманізм закінчуються на цій трибуні і ми залишаємося єдиними гуманістами світу, пролетарськими гуманістами.

Ніколо Міцисвілі (Грузія): — У наш героїчний вік — письменник, поет, як служитель свого класу повинен завоювати своє місце не тільки в історії літератури свого народу, а і в історії цього народу взагалі. Радянська література пройшла творчий шлях великих досягнень і перемог. Історичний квітен об'єднав на безпартійних пролетарських письменників, в одну творчу сім'ю.

Бурхливими оплесками зустрічає з'їзд появу на трибуні Е. Зайскопфа, який від імені своїх друзів німецьких письменників, бажає успіху з'їздові. «Я повинен сказати, що ми відчуваємо себе тут не в гостях, а дома. Тут немає ні одного з нас, хто б не читав ще в дитинстві книг геніального майстра Максима Горького. Вони дали нам перший поштовх у русі соціалізму».

Якуб Колас (Білорусь) проглянув у своєму виступі весь шлях, пройдений білоруською літературою.

Далі слово забирає т. Ів. Микитенко — Наш перший з'їзд — каже він, — виправдує те напружене чекання, з яким готувалася до нього вся країна. Ще ніколи так наочно не було видно творчої єдності в літературі усіх народів СРСР, як тепер на цьому історичному з'їзді. Кожний день і кожної години ми бачимо цю однодушність — і в доповідях національних республік і в виступах робітничих делегацій. Ми почували це коли слухали яскраву промову Отто Юльєвича Шмідта.

Далі тов. Ів. Микитенко віддав велику увагу питанню про створення книги, яка збагатила б читача знаннями, вік підкреслив доконечну потребу швидше освоїти метод соціалістичного реалізму, з його допомогою глибше опрацювати кожен велику тему.

Тов. Єрмілов у своєму виступі підкреслив, як одне із основних завдань письменників — допомога молодим авторам.

Єврейський поет І. Фефер розповів про творче зростання єврейської національної літератури. Бадьорість і оптимізм, каже т. Фефер—ось основні риси, властиві творчості єврейських поетів радянського Союзу. Це саме можна сказати і про єврейську прозу та драматургію.

Тов. Чумандрін присвятив свій виступ потребі віддати більше уваги питанням марксистської критики. Адже, критика, заявляє промовець, ще занадто відстає від того рівня, на якому перебуває вся радянська література.

З великою і дотепною промовою виступив зустрінутий оплесками Ілья Еренбург.

Т. Бахметьев відзначає, що головне завдання для радянської літератури на даному етапі її розвитку—опанування природи всієї нашої дійсності. Що успішніше письменник опановуватиме теоретичну зброю, то ближче він підходитиме у своїх творах до єдиної правди на світі—пролетарської правди.

Після т. Бахметьева виступає Ф. Березовський. Він підкреслює значення художньої спадщини світових класиків для радянської літератури. У зв'язку з цим т. Березовський ставить питання про те, чи допомагає сучасна критика молодим письменникам оволодіти нашою літературною спадщиною. Що зробила критика, щоб допомогти проникнути у творчу лабораторію Горького, вивчити його методи художньої творчості?

Потім виступив Петро Панч. Він зазначає, що ми ще не можемо похвалитися наявністю в наших творах такого героя, ім'я якого стало б загальним. А над цим повинні попрацювати радянські письменники. Не можна відмовити нашим письменникам у майстерності. Адже, радянська література завоювала собі симпатії читачів не тільки нашої країни, але й далеко за межами Союзу. Вона нова, оригінальна, насичена соціальним змістом.

Новий тип людини—це герой завтрашнього дня. Які ж якості матиме ця нова людина, вгадати не важко. Ці якості можна перерахувати. Перше і основне—свідома участь у соціалістичному будівництві. Далі—безстрашність, відсутність страху в побуті і психиці. Не лицарство, не

самурайство, які беруть свій початок від рабства, а перемога над смертю, в ім'я високого ідеалу комунізму. Високий культурний рівень, фізична міць і витривалість, непримирима класова ненависть і, інтернаціональна солідарність і, нарешті, патріотична любов до соціалістичної батьківщини, до об'єкта любові і надій трудящих усього світу.

Той письменник, що зуміє уже тепер показати ці нові якості у людині створити саме те, що чекають від нього маси. Завдання дуже почесне, але й вельми важке. Та проте немає таких фортець, яких не взяли б більшовики.

Про проблему використання класичної спадщини говорить інший промовець т. Алі Назім (Азербайджан). У розв'язанні цієї проблеми він бачить правильний підхід до опанування методів соціалістичного реалізму.

Анна Караваєва під гучні оплески залу закликає всіх письменників наслідувати приклад О. М. Горького, якого так люблять і цінують не тільки тому, що він великий художник пролетаріату, а й тому, що він завжди був зв'язаний з революційною боротьбою класу, завжди вмів відгукнутися на найактуальніші теми життя.

Слово надається тов. Соболеву.—Партія і уряд, палко говорить він, дали радянському письменникові все і відібрали у нього тільки одне—право погано писати.

З винятковим інтересом вислухав переповнений зал змістовну промову Маїєти Шагінян.

Далі тривалими оплесками зустрічає з'їзд появу на трибуні т. А. С. Серафимовича: Величезна сила—каже він закладена в нашій художній літературі. Сила та від того страшного напруження і спрямованості до однієї мети, від тієї внутрішньої єдності творчості, яку несе в собі радянська художня література, і її сили, скеровані на утворення єдиного соціалістичного ладу.

Народний письменник і голова ЦВК Башкирії т. Тагіров передає першому з'їздові письменників палкий більшовицький привіт від робітників, колгоспників і радянських письменників Башкирської АСРР.

Далі слово дістає т. Лідін, який докладно зупиняється на питаннях

стилю, мови, фабули і героя творів радянських письменників. Він підкреслив, що ці проблеми треба розв'язати з допомогою нашої критики. Критик має бути радником і другом літератури.

Живий і яскравий виступ т. М. Кольцова, присвячений ролі сагири в умовах нашої радянської дійсності, неодноразово переривав зал вибухами сміху.

Тепер, коли робітничий клас переміг, у його сміхові звучить перевага над противником. У нас поруч із сатирою розквітає жартівливий гумор.

Палко вітав з'їзд виступ народного поета Дагестану Сулеймана Стальського.

Т. Федін присвятив своє слово питанням дальшого удосконалення у літературній майстерності. Він зазначив, що на цьому з'їзді вся країна, цілий світ чули зобов'язання, що їх давали письменники, і тепер читачі рідше зажадають виконати їх.

Бурхливою овацією зустріли виступ т. Фелікса Кона, який передав з'їздові палкий привіт від членів товариства колишніх політкаторжан і засланих.

Далі виступили: молодий письменник Авдієнко, представник чувашських письменників т. Золотов, т. П. Романов і Кириленко. Десять років тому—каже т. Кириленко,—багато із присутніх тут товаришів уперше бо-язко брали перо в руки і невпевнено виводили перші рядки своїх творів. Але глибоко вірячи у кінцевий триумф ленінської ідеї, ми, напружено працюючи, пішли вже далеко вперед. За ці десять років вирости, зміцніти, змужніти літератури всіх народів нашої батьківщини.

Ми повинні писати правду про наше життя. Ми повинні як можна глибше і повніше показувати творців цієї правди, будівників соціалістичного суспільства. І тут перед нами виникає одне із основних питань нашої літератури—питання про позитивного героя.

У питанні про позитивного героя ясно відбиваються дві небезпеки: перша—основна небезпека, це коли герой схематичний, коли він нагадує людину, як зійшла з плакату. Друга небезпека—це коли героя починають водити черед усіякі навмисно представлені перепони, навмисно наді-

ляють їх всякими хибамі, недоліками і т.д.

Українським письменникам дуже допомогла комісія під головування А. І. Стецького. Вона провела величезну роботу. Комісія майже у повному складі брала участь у нашому Всеукраїнському з'їзді.

Ми ще раз, на цьому з'їзді—закінчує т. Кириленко,—глибоко переко-нуємося, які чудесні перспективи відкриваються для зростання і дальшого розвитку літератур всіх народів великого СРСР. Ми певні, що в загальну скарбницю радянської літератури письменники більшовицької квітучої України внесуть і свою частину.

Після т. Кириленка виступив керівник Далеко-Східної делегації т. Шабанов; від працівників преси і видавництва т. Накоряков, дитяча письменниця Барго, тов. Чесноков (Мордовія) т. Дуплол і Герасимова.

Після них із прикінцевою промовою виступив О. М. Горький. Мені здається—каже т. Горький—що тут надмірно часто вимовляється ім'я Горького, з додатком вимірних епітетів—великий, високий, довгий тощо. (Смі.). Чи не думаете ви, що, надто підкреслюючи і підносячи одну і ту ж фігуру, ми тим затьмарюємо зростання чи значення інших? Повірте мені, я не кокетую і не рисуюсь.

Ми бачимо, що наші читачі чимраз частіше і вірніше оцінюють зростання письменників навіть раніше, ніж встигає зробити це критика. Приклад цьому—„Петр Первый“ Олексія Толстого. „Капітальний ремонт“ Соболева, „Я люблю“ Авдєєнка та десяток інших книг, написаних за останні 3-4 роки.

Ілья Еренбург висловився—каже тов. Горький,—проти колективних праць. Я гадаю, що через непорозуміння, через необізнаність із технічним сенсом. Ці роботи не ставлять перед кожним письменником вузьковизначених завдань: пиши про настрої сомів або йоршів у 30-х роках XIX століття. Письменник із матеріалів вибирає те, що найбільш задовольняє його індивідуальний смак, не силую його злібноностей. Такі колективні роботи створять може півфабрикати, але вони дадуть прекрасний матеріал для індивідуальної художньої творчості і, головне, вони допоможуть нам добре взнати один одного, пере-

виховатися на людей, гідних великої епохи, яка кличе нас до роботи на щільний світ.

Після промови т. Горького з'їзд одностайно ухвалив резолюцію:

„Перший Всесоюзний з'їзд радянських письменників, вислухавши і обговоривши доповідь тов. Горького про радянську літературу, співдоповіді про літературу Української РСР, Білоруської РСР, Грузинської РСР, Вірменської РСР, Азербайджанської РСР, Таджикиської РСР, Туркменської РСР, Узбекської РСР і Татарської АСРР, співдоповіді про дитячу літературу — констатує, що радянська художня література народів радянського Союзу в наслідок переможного соціалістичного будівництва і розгрому класових ворогів пролетаріату та трудящих мас СРСР, виросла на могутню силу соціалістичної культури і виховання трудящих мас у дусі соціалізму. За проводом героїчної ВКП(б), на чолі з т. Сталіним, завдяки щоденній допомозі партії, письменники усіх народів СРСР прийшли на свій перший з'їзд, як колектив ідейно і організаційно творчо згуртований навколо партії і радянської влади у єдиній спільці радянських письменників.

„З'їзд схвалює діяльність Оргкомітету спільки радянських письменників, що здійснив завдання об'єднання радянських письменників у спільку радянських письменників і що забезпечив підготування їхнього першого з'їзду.“

„З'їзд відзначає видатну роль у цій справі великого пролетарського письменника Максима Горького.“

„З'їзд доручає керівним органам спільки радянських письменників, зв'язавши на доповіді і обмін думок на з'їзді, розробити практичні заходи сприяння радянським письменникам у їх творчій роботі, допомогти молодим, починаючим радянським письменникам, і зміцнення зв'язку письменників з трудящими масами, з тим, щоб уся діяльність спільки радянських письменників забезпечила дальше піднесення творчої роботи в усіх галузях радянської літератури і утворення високо художніх і перейнятих духом соціалізму творів мистецтва.“

Далі слово для доповіді про сучасну світову літературу і завдання

пролетарського мистецтва лістає тов. Карл Радек. Появу його на трибуні зал зустрічає тривалими оплесками.

— З усієї світової літератури, каже тов. Радек, з усіх гучних її імен, серед вихвалювачів війни не було тільки тих, що стали біля колуни пролетарської літератури.

Які зрушення визначилися на літературному фронті після перших років ві ни? Коли війна скінчилася, лишаючи мільйони на полях бою, десятки мільйонів інвалідів, сиріт — буржуазна література почала свою пацифістську проповідь. Ця література показувала увесь жах світової війни. У всіх країнах письменники, що пережили цей жах, передавали його народним масам, але ні один з письменників не зумів показати бунту, що народився у трущавих масах.

Переходячи до висвітлення стану світової літератури в період Жовтневої Революції, тов. Радек встановлює, що „Десять днів, які потрясли світом“, не потрясли світової літератури. Жовтневий переворот став для буржуазної літератури спочатку об'єктом пасквілів“. Само собою зрозуміло, що література ворогів Жовтневої революції не могла створити ніякого художнього образу. Але не створили цього образу й закордонні друзі Жовтневої революції. Книга Джона Ріда „Десять днів, що потрясли світом“ увійде до світової літератури, як історичний документ, але не як художнє відображення революції, яку він і не брався описувати. Те саме можна сказати і про книги Рансома, Рісс, Вільямса, Прайса і інших.

Почався новий період в історії російської революції, період повний величності — почався бій за п'ятирічку. Знову потяглися сотні письменників до СРСР, знову з'явилися сотні книг, присвячених розвитку радянської республіки. Але цього разу представники світової літератури змушені були зіставити розвиток СРСР з розвитком у капіталістичному світі. Це зіставлення потрясло уми кращих представників світової літератури більше, ніж це зробив Жовтень 1917 року.

Коли пролетарська революція закликала художників стати свідомо на бік пролетаріату, переважна більшість їх відповіла: „Моя хата з краю“

Тепер до мистецтва звертається контр-революція, заявляючи слідом за революцією: боротьба йде не на життя, а на смерть, у бою немає нейтральних. Або ви з нами або проти нас. Спалюючи книги на берлінських майданах, фашизм каже світовій літературі: „Вибирай!“

На допомогу радянській літературі іде молода пролетарська література Заходу. Вона є відображення боротьби і вона зростає в міру того, як зростає, поглиблюється й поширюється боротьба революційного пролетаріату. Ця література буде літературою праці, яка бореться за звільнення. Ця література буде літературою міжнародною. Їй належить майбутнє, якого не має література буржуазії.

Радянське мистецтво довго шукало творчих шляхів, довго шукало методів своєї творчості, бо воно повинне було перебороти старі традиції у мистецтві, відшукати новий шлях, що веде до змалювання нашої дійсності. Цей шлях знайдено. Методи радянського мистецтва адекватні тим завданням, які ставить собі революційна література.

Основний метод радянського мистецтва — соціалістичний реалізм. Соціалістичний реалізм — це значить не тільки знати дійсність, як вона є, а й знати, куди вона рухається — до соціалізму вона рухається, до перемоги міжнародного пролетаріату.

Пролетарська революція і література робить тільки перші кроки. Вона тільки в СРСР дійшла значних розмірів. Але вона розвивається разом з розвитком світової революції, вона разом з нею зростає і вона стане літературою глибокого дихання, літературою очей і мозку, що охоплюють століття і континенти, і вона стане літературою, яка буде радісним і бойовим покликом десятків мільйонів. Ми глибоко переконані, що все, що є кращого у світовій літературі, дійде до наших берегів, вийде на наш широкий історичний шлях, стане під прапор літератури Маркса-Енгельса-Леніна-Сталіна, бо тільки під цим прапором людство переможе.

Перше слово у дебатах на доповідь т. Радека дістає старий і вірний друг радянського союзу — датський

письменник Мартін Андерсен Нексе. Потім Бела Ілlesh. Він каже: для всіх закордонних революційних письменників СРСР став не тільки країною, якій вони співчують, а й єдиною справжньою батьківщиною.

Бурхливими тривалими оплесками зустрічає зал появу на трибуні німецького революційного письменника Віллі Бределя, що півтора року пробув у концтаборі. Його палке привітання увесь з'їзд не раз перериває оплесками.

Від імені революційних письменників і драматургів Німеччини з'їзд палко привітав Фрідріх Вольф.

Зі словом виступив французький письменник Андре Мальро. — Усі делегати, які принесли сюди разом з подарунками людське тепло і виняткову дружбу, в атмосфері яких зростає ваша література — що говорили ці делегати?

Змалюйте нас, покажіть нас!

Але як? Так, треба, щоб Радянський Союз був зображений у мистецтві. Але товариш, обережніше. Америка нам показала, що виявляють велику цивілізацію, люди ще не створюють потужної літератури і що фотографія великої епохи — це ще не велика література. У Москві на заводі я спитав робітника: „Чому ви читаете?“. Він відповів мені: „Щоб навчитися жити“.

Культура — це завжди учитися... Світ чекає від вас образу не тільки дійсності, але й того, що її перважає. Скоро прийде час, коли тільки ви зможете дати це світові!

На трибуні з'являється тов. Густав Інар. З'їзд, стоячи, бурхливими оплесками, що довго не встигають, вітає ветерана Паризької Комуни.

Далі виступила закордонна вірменська письменниця Забел Ессян, потім англійська письменниця Вільям Еллі, італійський письменник Джерметто та український поет М. Бажан.

— Віки стоять, каже тов. Бажан, за літературою Німеччини, але ніякий Ганс Еверс або Розенбер на тій тільки підставі, що вони пишуть тією самою мовою, не можуть вважати себе спорідненими з Гете, Шіллером, з Саксом або Лессінгом. Ми ще не глибоко розуміємо і не відобразили в образах наших творів всі явища творчої соціальної праці, але ми їх зрозуміємо. Нам, будівникам

соціалізму, дано право бути спадкоємцями минулої історії. І одночасно з цим правом нам дано право і на працю, на нашу творчість.

Фашистський поет Маланюк дуже темпераментно кричить у віршах про свою ненависть до мас українського народу. Німецькі каральники і контррозвідники у своїх „учених“ закладах у Берліні підраховують і знаходять, що дуже мало людей було розстріляно, повішено і випорото щомполами під час їх короткого панування на Україні.

Ненависть до людства, увесь огидний комплекс фашистських думок — український фашизм з особливим старанням збирає цей отрутний мед з усіх потворних квітів міжнародного фашизму. Але література радянської України, цей форпост нашої прекрасної батьківщини — її письменники-комуністи, її безпартійні письменники не дадуть фашистській горилі здобути верх. Вони знають один шлях — шлях першого на землі великого справжнього людства, і вони не зійдуть з цього шляху.

Далі виступив американський поет Роберт Бессер, що передав з'їздові привітання від революційних письменників США.

Потім один із кращих турецьких письменників Якуб Кадрі. Друзі й брати! — каже Якуб Кадрі. — Якщо я вас називаю друзями, то це тому, що я вітаю вас від дружнього народу, який боровся майже в одночас з вами проти імперіалізму і самодержавності. Мальовничо й образно розповів Якуб Кадрі про велику боротьбу, яку провадила національна революційна Туреччина проти імперіалістів. Він відзначає, що ця боротьба зблизила російський і турецький народи.

Після т. Третякова, що підкреслив велику роль, яку відіграють у всьому світі твори радянських майстрів слова, виступив чехословацький письменник Борін. За ним слово дістає т. М. Кольцов. У нас — каже він — погано ще знають міжнародню літературу. Треба вимагати від видавців, щоб в них збільшили випуск книг закордонних авторів, друкованих тепер у зовсім недостатній кількості.

Французький письменник Жан Ришар Блок заперечує проти обвину-

вачень доповідача у індивідуалізм. Він говорить про революційні настрої французьких робітників і селян, про ті зміни, які сталися у настроях французької інтелігенції після фашистських виступів у Парижі.

Аркадій Любченко у своєму слові закликає закордонних революційних письменників міцно стояти на своєму ідейно-творчому шляху. Він говорить про потребу зберігати пролетарську простолінність, стійкість, переборювати найменші вагання.

Далі слово надається французькому поетові Луї Арагону, який передає з'їздові привіт від асоціації революційних письменників і художників Франції. Луї Арагон під гучну овацію делегатів повідомляє, що Андре Жід просив його передати радянським письменникам палке привітання.

Потім виступив латиський письменник Лінар Лайцен, німецькі письменники Йоганес Бехер, Теодор Плів'є і В. Герцфельд та китайський поет Емі Сю. Як і попередні вступили, промови цих письменників показали, що революційні письменники капіталістичних країн розуміють складність і відповідальність своїх завдань і боряться за їх здійснення. Чимраз частіше говорилося, що перед кожним революційним письменником стоїть дилема — або виродження в таборі фашизму, або піднесення в ряди борючого пролетаріату.

Підбиваючи підсумки дебатам на свою доповідь, тов. Радек вичерпливо відповів опонентам, які дорікали йому в тому, що він не назвав у доповіді ряд революційних і пролетарських письменників і не висвітлив перед з'їздом їх творчості. Тов. Радек застерігає ростущий загін пролетарської літератури від переоцінки своїх сил, від зазнайства, від помилок, зв'язаних з нерозумінням ролі спільників робітничого класу. Він привітав Андре Мальро, що заявив з трибуни з'їзду про своє приєднання до лав революційних письменників. З'їзд улаштував Андре Мальро бурхливу овацію.

В останній частині свого прикінцевого слова т. Радек полемізує з В. Горцфельдом, що виступив на оборону метода Джойса. Тов. Радек, доводить, що форма у Джойса неподільна із змістом його творчості, а зміст революційної творчості виклю-

чає потребу вдатися до того формального фокусництва, яке характеризує творчість Джойса.

Під бурхливі оплески з'їзд одногослосно ухвалив резолюцію на доповідь тов. Радека, в якій „закликає своїх братів-революційних письменників усього світу всією силою художнього слова боротися проти капіталістичного гніту, фашистського варварства, колоніального рабства, проти готування нових імперіалістичних воєн, за оборону СРСР, батьківщини трудящої людності“.

„З'їзд палко вітає присутніх на з'їзді письменників Франції, Англії, США, Китаю, Німеччини, Туреччини, Чехо-Словаччини, Іспанії, Норвегії, Данії, Греції і Голандії“.

„З'їзд твердо переконаний, що міжнародній революційній літературі належить майбутнє, бо вона зв'язана з боротьбою робітничого класа за звільнення всього людства“.

На ранковому засіданні 27 серпня під головуванням т. Кулика слово для доповіді про радянську драматургію надається тов. В. Кіпротіну.

— Наші успіхи, — каже доповідач, — у галузі драматургії — не тільки кількісні, але й якісні. Радянська драматургія, нова своєю тематикою, виходить з єдності людини і класу, протилежно до драматургії буржуазної, яка змушена виходити з особистих конфліктів людини, з трагедії її самотності.

Драматургія країни Рад має оптимістичний характер, протилежний до буржуазної драматургії, прийнятої найбільшим песимізмом. Успіхи радянської драматургії, є успіхи драматургії усіх народів СРСР, успіхи Всесоюзної драматургії.

Умови для розвитку драматургії в СРСР — чудесні. Борячись з хибами, ми разом з тим беремося за створення, за вироблення стилю нашої драматургії.

Ми, працівники свого класу і своєї історичної епохи. Епоха пролетарської революції — епоха дуже діяльна. Вона багата такими подіями, які настільки важливі, драматичні, словнені думки, почуття, що самі по собі створюють базу для невичерпного живлення драматургії першорядним матеріалом, тип людини пролетарсь-

кої революції і соціалістичного суспільства, тип діяча будівника, борця.

Ці люди — не статичні. Вони — справжні герої для драматургії і театру, бо вони діяльні люди.

З доповіддю „За соціалістичний реалізм в драматургії“ далі виступив тов. В. Кіршон. — Питання, що писати, — каже доповідач, — розв'язане кардинально і не викликає ніяких сумнівів ні в одного письменника. Питання стоїть у тому — як писати.

Наша драматургія безперечно найвища в світі своїм ідейним рівнем. Соціалістичний реалізм — це метод, який дає нам всі можливості, щоб написати твори великої художньої сили.

Тов. Н. Погодін присвячує свою доповідь технологічним процесам драматургічної творчості. Він говорить про архітектуру драматичних творів, про створення сюжету, про сприймання глядачем і про, так званий, сценічний час.

Завдання художника — по соціалістичному розкривати, яскраво, правдиво і переконливо, розкривати стиль поведінки нової людини.

На вечірньому засіданні 27 серпня слово для доповіді дістає т. О. М. Толстой. Він докладно спинився на питаннях художньої мови і жесту, що відіграють вельми істотну роль при будуванні драматичного твору. Він говорить про архітектуру творів і про діалог, відчуження театрального часу. Підкреслює наприкінці доповіді виняткове зростання нашого глядача, тов. Толстой подав пропозицію скликати конференцію драматургів, акторів і глядачів для встановлення щільного товариського зв'язку.

У дебатах на всі чотири доповіді про драматургію виступило багато промовців. Серед них тов. Шупак, що відзначив зростання радянської драматургії взагалі і на Україні зокрема, Радянський український театр, спираючись на таких драматургів як Микитенко, Корнійчук, Первомайський та ін. — далеко лишив позаду старий український театр. Промовець докладно зупиняється на завданнях драматургії в галузі показу нової людини.

Чимало промовців відзначало, що драматургія — це не тільки література для театру. Драма — це „най-

гостріший, найактуальніший і водночас дуже специфічний вид мистецтва". „Наша драматургія ще не вміє посправжньому показувати свого героя". Промовці вимагають створити „яскраву комедію про позитивного героя". Деякі товариші відзначають, що наші п'єси „часом заідає побутовщина, безхребетність, відсутність дії". Промовці підкреслюють, що „драматург має особливо пильно працювати над мовою, над словом". „Революційна романтика у драматургії має посісти почесне місце".

Після дебатов на доповіді про драматургію виголосив яскраву доповідь тов. Бухарін про поезію, поетику і завдання поетичної творчості в СРСР. Тов. Бухарін свою доповідь почав із попередження про те, що він, не володіючи мовами всіх народів Радянського Союзу, не може взяти на себе сміливості оцінити поезію національних республік з погляду майстерності і тому обмежується розглядом поетичних творів російської літератури.

Доповідь тов. Бухаріна глибока й дотепна, гостра і влучна. „Основне завдання доповіді, — каже тов. Бухарін — проблематика поетичної творчості в СРСР. На прикладах поетичної творчості він показує велике піднесення і зриви окремих авторів.

— Коли ми тепер ставимо питання про завдання нашої поезії, — каже тов. Бухарін, — то доводиться починати з проблематики самосвідомості нашої епохи. Адже тепер ми живемо у зовсім винятковий час Ми, СРСР — вежа всього світу, кістяк майбутнього людства, Треба зрозуміти, продумати і відчути це. Ми дивимося на тисячоліття. У всі кінці землі проходить наша велика ідея. Ми живемо не в декларації, не в мріях великих розумів і серць. Ми живемо, як реальна сила, найреальніша із реальних.

Потенційно ми — все. Ми — спадкоємці тисячолітньої, всієї культури, від віку до віку. Ми — продовжувачі боротьби сотень і сотень поколінь бійців, що завжди намагалися скинути ярмо експлоатації. Ми — передова славетна армія робітників, що змінюють світ, грізна рать, яка готується до нових боїв. Ми — втілення історичного розуму, основна

переможна рушійна сила всесвітньої історії.

— Давайте разом з вами будемо не тільки пройматися пафосом найвеличнішої в історії людства епохи, але зробимо із цього для себе висновок: ми повинні йти до літератури великої, до літератури велетенської, літератури потужної своїм змістом. До літератури діевої, до літератури, яка із своєю майстерністю стоятиме великим гірським пасмом в історії людства і в історії мистецтва.

Із співдоповіддю виступив т. Н. Тіхонов. — Хто герої нашої поезії? — питає тов. Тіхонов. І відповідає: Головний герої радянської поезії — будівник безкласового суспільства — це позитивний герой, як би малий чи як би великий він не був.

На чолі героїв — велетенський образ Леніна, який багато разів повторений поетами, при тому серед багатьох спроб ми знаємо чимало невдалих. Цей основний позитивний герої радянської поезії не знайшов ще поета, якому під силу було б правдиве і сильне до кінця — на всю широчину — відображення його в поезії.

У дебатах на доповіді т. Бухаріна і т. Тіхонова виступили такі товариші: Сурков, Табідзе (Грузія), Александровіч (Білорусь), Незвал (Чехо-Словаччина) Анатоль Гідаш, Алієв (Туркменія), Кірсанов, Харік, Рафілі (Азербайджан), Городской (Україна), Айні (Таджикистан), Петровський, Жаров, Токомбаєн (Киргізія), Первомайський, Луговський, Вера Івбер, Б. Пастернак, Безименський, Сельвінський, Дем'ян Бідний, Чарнець (Вірменія), Булі, Чуковський, Прокоф'єв, Асеев та інші.

— Як змусити жити пісню? — каже тов. Первомайський. — В чому секрет її вічної молодості, чого не вистачає нам, чому ми не створили ще творів мистецтва, в яких наш час найшов би вираз рівний тому, який ми бачимо у великих майстрів минулого.

Відповідь треба шукати у нас самих.

Мене хвилює питання — як писати. Це питання хвилює і моїх товаришів. Я не знаю жодного поета, який би не задумався над цим.

Коли я читаю Лермонтова, Пушкіна, Шевченка, Маяковського — я починаю розуміти, що мене притягає

до цих могутніх джерел не чарівне їх звучання, не рифма і слово самі по собі, — адже рифма зовсім інша у кожного, не розмір, а щось, що лежить між ними. Це щось — це блисківки почуття і думки, які викликають відповідний трепет думки і почуття у читача.

Після товариша Асеева із прикінцевою промовою виступив т. Бухарін. Далі з'їзд заслухав і обговорив доповіді про роботу з молодими письменниками т. т. Ставського і Горбунова. Наприкінці вечірнього засідання 30 серпня виступив із великою промовою-зав. відділу культури і пропаганди лєнінізму ЦК ВКП(б) т. А. І. Стецький.

— На цьому з'їзді, — каже т. Стецький, — письменники всіх народів Радянського Союзу. Т. т. зібралися представники найкваліфікованішої інтелігенції народів Радянського Союзу.

Тут виступало багато представників наших нових читачів. Вони приходили сюди, на трибуну з'їзду радянських письменників і звертали до з'їзду радянських письменників, до кращих представників інтелігенції свої надії і вимоги.

Відповідь може бути тільки одна: так, ми створимо нове мистецтво, мистецтво вільного народу. Так, ми створимо мистецтво соціалізму.

Робота з'їзду наближається до кінця. Тов. Юдін робить повідомлення про статут спілки радянських письменників. Після багатьох привітань — від композиторів, заводу ім. Сталіна, транспортних інститутів тощо, — від імени мандатної комісії складає звіт тов. Вишневський. На з'їзді — 91 делегат; вони репрезентують літератури 52 національностей Радянського Союзу. Половина із них брала участь

у громадянській війні, третина — молоді письменники, що прийшли до літератури, починаючи з першої п'ятирічки. Тільки 39,6% учасників з'їзду — безпартійні. І тільки одна цифра не може задовольнити ні з'їзд, ні радянську громадськість — серед делегатів тільки 15 жінок.

Перший Всесоюзний з'їзд радянських письменників свою роботу закінчив. Коротко й образно О. М. Горький сформулював основний сенс і зміст роботи з'їзду письменників, як великої політичної події в житті нашої країни: „Ще раз переможно прогемів грім більшовизму, докорінного перетворника світу!“

Цей переможний грім більшовизму гремів у палких промовах на з'їзді — промовах письменників, які обговорювали питання якості нашої літератури, що допомагає партії використовувати нових людей — людей соціалізму. Він гремів і в промовах читачів, знатих людей країни, які кликали своїх художників на бій за соціалізм могутніми засобами мистецтва. Переможний грім більшовизму звучав і в промовах наших закордонних друзів — найбільших письменників капіталістичного світу, які сказали на з'їзді трудовим масам і письменникам радянської країни.

— Ми з вами, ми за вас!

Першого вересня з'їзд обрав правління спілки радянських письменників СРСР у складі 101 чоловіка і ревізійну комісію у складі 20 чоловіка.

Від України до правління спілки увійшли т. т. І. Ю. Кулік, І. У. Кириленко, О. І. Копиленко, Іван Ле, І. К. Микитенко, П. О. Панч, П. Г. Тичина, І. С. Фефер. До ревізійної комісії обрано т. П. Безпощадного і Л. Первомайського.

ВСЕСОЮЗНА НАРАДА КРИТИКІВ

Наша критика відстає не тільки від темпів соціалістичного будівництва, а й від загального літературно-мистецького розвитку. Це вже стало ніби абетковою істиною. Адже справді, ми ще не маємо таких фундаментальних критичних праць, таких теоретичних розвідок, що узагальнювали б літературно-мистецькі процеси і явища нашої дійсності, — як, скажімо, у художній літературі маємо „Поднятую

целину“ — М. Шолохова, „Цусиму“ — Новікова-Прибоя, „Петр „Первий“ — А. Толстого.

Тож критика відстає... Але це аж ніяк не означає, що радянська критика зовсім безплідна, що вона так таки нічого не зробила, що вона не має аніяких досягнень і що в творчому житті вона відіграє якусь другорядну, сказати б, допоміжну, роль.

Критики не можна відділяти від

філософії літератури. Широке узагальнення філософського і історичного характеру ідуть поруч із поставленням проблем про стиль, жанр і мову нашої радянської літератури.

Критика в нашому творчому житті посідає одне із провідних місць. І хоч на всесоюзному з'їзді радянських письменників питання критики не виділено в спеціальний пункт порядку денного — проте, напередодні з'їзду відбулася спеціальна критична нарада всесоюзного масштабу, що обговорила найважливіші питання радянської критики, а саме: дві доповіді про соціалістичний реалізм т. т. Розенталя і Добіна, доповідь т. Корабельнікова про критику й прозу, дві доповіді т. т. Плиски і Суркова про критику й поезію, дві доповіді про критику й драматургію т. т. Альтмана і Юзовського і, нарешті, про класичну спадщину — доповідь т. Л. Каменева. Один перелік пунктів порядку денного свідчить про ту колючу увагу, яку віддають партія і Оргкомітет спілки радянських письменників критичному фронту.

Нараду відкрив відповідальний секретар Оргкомітету т. Юдін, що підкреслив виняткову роль і заслуги критики в розвитку радянської художньої літератури; він зауважив, що всі розмови про те, чаче критики „у нас іще немає“ — найшкідливіші перебільшення. Недоліки у нашій критики — каже т. Юдін — є і вони сходять головно до неуміння глибоко проаналізувати форму і зміст художнього твору у їх нерозривній єдності. Не уміють ще наші критики розглядати літературні твори у зв'язку з загальною лінією розвитку всієї радянської літератури.

Ці недоліки нашої критики, на жаль, виявилися і в основних доповідях критичної наради. Тов. Розенталь у центр своєї доповіді поставив питання про різницю методів буржуазного і соціалістичного реалізму в розробленні типових образів.

Питання це, безперечно, потрібне і надзвичайно цікаве, але доповідач не зумів розгорнути його на великому конкретному матеріалі радянської художньої літератури і на зразках класичної спадщини буржуазних реалістів.

Говорячи про соціалістичний реалізм і реалізм буржуазний і угрун-

товуючи соціалістичний реалізм, як єдиний метод радянської літератури, тов. Розенталь все ж не пішов далі абстрактних теоретичних схем і загальних висловлювань.

Доповідь тов. Корабельнікова мала ще більш загальний характер. Доповідач наводив багато цитат, розповідаючи про деякі прозаїчні твори, що з'явилися останнім часом на книжковому ринку, відзначив появу на критичному обрії молодих критиків, — але все то в „загальних рисах“; він не вказав на основні лінії розвитку радянської прози, не змалював у перспективі шляхів, якими йде і розвивається велика — найпередовіша в світі — література.

Сухо й абстрактно говорив про поезію тов. Плиско. Натомість жива й цікава була друга доповідь про поезію — тов. Суркова. Але, на жаль, ця доповідь характером своїм була дуже вузька. Вона фактично сходила до характеристики деяких явищ у нашій поезії, характеристики окремих поетів і зауважень, адресованих до критики. А про поетичну критику тов. Сурков по суті сказав дуже мало.

Це між іншим відзначала більшість промовців у дебатах; вони говорили про те, що в доповідях не поставлено й не загострено конкретних питань, які хвилюють сьогодні критика і письменника.

Тов. Лелевич говорив про використання фольклору в поезії і про готування кадрів літературознавців для національних республік.

Тов. Рожков — про недостатню принциповість окремих наших критиків.

Тов. Корнев про формалізм у літературознавстві.

Тов. Оружейников — про „знижку“ на молодість, яку часто дають критики нашим письменникам; таке давання „знижки“ вже затягнулося і воно по суті сходить до виправдання несумлінної роботи над твором.

Тов. Е. Трошенко говорив про тематику радянської літератури, яка останніми роками кардинально змінилася.

Бруно Ясенський констатував цілковиту відсутність на нараді письменників і свій цікавий виступ присвятив авторитету і принциповості нашої критики.

Загалом у дебатах поставлено силу цікавих проблем, конкретних питань

творчого порядку, — про місце критики в загальному літературно-мистецькому процесі.

Недоліки доповідачів, їхню деяку абстрактність, подекуди сухість і неконкретність виправили учасники на-

ради у дебатах. Нарада розв'язала немало кардинальних принципових питань і відіграла безумовно позитивну роль у розвитку марксистської літературної критики.

ТЕАТР

РІК РОБОТИ

Перший сезон роботи у Харкові державного театру російської драми, дав не абиякі — і кількісні, і якісні — показники. За цей сезон харківські пролетарі побачили у добрих поставах під орудою заслуженого діяча мистецтва (кол. режисера Ленінградського Александрінського театру) Н. В. Петрова „Ревізор“ Гоголя, „Горе от ума“ Грібєєдова, „Егор Буличев и другие“ М. Горького, „Интервенция“, Славина, „Чудесный сплав“ Кіршона, „Чужой ребенок“ Шкваркіна.

Театр за сезон розгорнув не аби-

яку громадську й мистецько-виховну роботу, працюючи в організованій ним студії, шефствуючи над заводом „Серп і молот“, над комуною ім. Держинського, над Велико-Писарівським районом і над двома військовими частинами, а також виславши у колгоспи Харківської області протягом сезону п'ять бригад і провівши олімпіаду колгоспної самодіяльності. За високу мистецьку роботу художніх керівників театру преміювала харківська міська рада.

ТЕАТР РОСІЙСЬКОЇ ДРАМИ У КИЄВІ

Київський державний театр російської драми у зв'язку з перенесенням столиці України до Києва швидко перебудовується. На допомогу художньому керівникові В. А. Неллівладові на окремі постанови запрошено московських режисерів Хохлова і Волкова.

Щоб посилити акторський ансамбль, запрошено з Ярославля Мілославського, із Смоленська Шейна, із Сталінграда Високова. Повертаються працювати в колектив Значковський, Ячницький та інші. Вживається заходів до піднесення музичної й декоративної роботи театру. Виробляється репертуарний план. Намічено:

„Бойцы“ Ромашова (постави Хохлова), „Мольер“ Булгакова (постави Неллівлда), „Беломорський канал“ Н. Погодіна, „Часовщик и курица“, Кочерги, „Союз матерей“ Уріна й нова п'єса Славина.

З попереднього репертуару — „Чудесный сплав“ Кіршона, „После бала“ Погодіна, „Егор Буличев и другие“ Горького, „Таланты и поклонники“ Островського.

З класичного — „Макбет“ Шекспіра, „Сам у себя под стражей“ Кальдерона, „Вишневый сад“ Чехова і „Пиковая дама“ (за Пушкіним). В недалекому майбутньому буде побудовано для театру нове приміщення.

МУЗИКА

Авторські концерти Р. Глієра в Києві. В першій половині липня в Києві відбулося кілька симфонічних авторських концертів композитора — народного артиста Азербайджана Р. М. Глієра.

На першому концерті було продемонстровано симфонічну та балетну продукцію композитора.

На наступних концертах оперову творчість.

На особливу увагу заслуговує дру-

гий концерт, на якому демонструвалося уривки з тюркської опери „Шах Сенем“.

Ця опера — наслідок довголітньої роботи композитора, озброєної могутньою технікою, над багатющим матеріалом азербайджанського народного епосу. Вперше опера йшла на сцені великого державного театру ім. Ахундова в Баку в травні цього року, відкривши нову сторінку в розвитку тюркської опери.

Азербайджанський ЦВК і Раднарком у своїй ухвалі відзначають поставу опери „Шах-Сенем“, як „переломний момент у розвитку тюркської опери“, як „велике досягнення музичної культури Радянського Азербайджану“.

Численні статті і нотатки, присвячені опері на сторінках органу ЦК АКП(б) „Бакинський Робочий“, говорять про величезне політичне, культурне, громадське значення нової опери. Відзначають, що опера за короткий час здобула велику популярність серед багатонаціонального Баку.

В другому концерті взяла участь славетна співачка народна артистка Азербайджана Шейкет-Мамедова.

До речі буде згадати про творчу роботу проф. Глієра сьогодні. Композитор закінчив музику до п'єси Булгакова „Мольєр“ і розпочав працювати над музикою до звукового кіно-фільму „Намісник Будди“, з монголь-

ського життя, за сценарієм П. Бляхіна. У другій половині липня Р. М. Глієр виїхав до Бурят-Монголії для збирання музичних матеріалів на місці й попередньої роботи. Закінчити роботу має в Баку.

До створення дитячого музичного репертуару. Управління мистецтв Народного комісаріату освіти розгорнуло велику роботу в справі організації і створення дитячого музичного репертуару. На сьогодні замовлено 50 дитячих пісень, а також низку творів інших жанрів (дитячі гри, музичні скетчі тощо). Замовлено також два лібрето дитячих балетів та лібрето дитячої опери.

Нова опера. Київський композитор Сергій Жданов працює над оперою „Жакерія“ за темою Проспера Меріме. Лібрето опери П. Щербатинського.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Виставка українського пейзажу. Кооперативне товариство митців образотворчого фронту — „Вукопхудожник“ відкрило в Харкові вперше за роки революції виставку українського пейзажу.

На виставці подано роботи художників професорів Бурачека М. Г., Сімонова О. К. та скульптора Блох Е. А.

Скульптор Блох подала на виставку ряд скульптур-бюстів Маркса, Родена, Леонардо да Вінчі, ескіз до VI все-

української виставки „Материнство“, фігуру жінки з дитиною тощо.

Трудаці Харкова виявляють значну зацікавленість виставкою.

Всього на виставці представлено 178 картин та 22 скульптури.

Ця виставка не остання. Наступного року, зокрема в літньому сезоні „Вукопхудожник“ має розгорнути велику роботу, широко показати творчість окремих майстрів та дати кілька комплексних виставок.

ПО РЕСПУБЛІКАХ СРСР

АЗЕРБАЙДЖАН

Перші підсумки культурної революції. За останні роки радянський Азербайджан домогся нових величезних успіхів на фронті господарського і культурного будівництва, зберігаючи провідну роль передової індустріальної республіки Закавказзя.

Більшовицьке проведення національної політики Леніна-Сталіна забезпечило максимальний розвиток продукційних сил Азербайджана.

Створено нові галузі промисловості на базі величезних природних багатств республіки. З корінням вирвано ві-

кову відсталість колишньої напівколонії царської Росії.

В цій невеличкій стислій інформації наше завдання подати відомості про досягнення радянського Азербайджану на фронті культурного будівництва. До цих даних і переходимо.

За царату в Азербайджані було письменних тільки 9,3% людності. Цього року письменних в республіці близько 60%. Протягом другої п'ятирічки буде цілком ліквідовано неписьменність і малописьменність.

Царський уряд витрачав на народну освіту 80 коп. на 1 чол. на

рік. Націоналісти-мусаватисти витрачали тільки 30 коп. Радянський уряд Азербайджана витратив на народну освіту:

1931 року	42.000.000	крб.
1932 "	56.914.000	"
1933 "	73.075.000	"

На сьогодні в Азербайджані маємо 5 високих шкіл, в яких навчається близько десяти тисяч студентів, з них біля п'яти тисяч тюрків; 85 технікумів, де навчається до вісімнадцяти тисяч студентів, причому переважна більшість студентів тюрки (11.534 чол.); 38 робітфаків, що мають понад вісім тисяч слухачів (тюрків — 4.349 чол.).

За часів царату багатонаціональний Азербайджан не мав навіть початкової школи для національних меншостей. Шкіл з тюркською викладавкою мовою було не більше десятка. Тепер в Азербайджані вчать і навчаються на 16 мовах.

До радянської влади в Азербайджані було 2 клуби і 8 бібліотек, а тепер: 209 бібліотек, 273 клуби, 394 хати-читальні, 567 червоних кутків, 13 театрів і 6 Палаців Культури.

Надзвичайно зростають культурні і побутові потреби трудящої людності Азербайджана.

Поряд з цим зростає впорядкованість міст, зокрема столиці Азербайджана Баку. Трамвай в Ганджі. Реконструють Евлаху і Нухі. Широко розгорнуто і провадиться будівництво курортів, шляхів, житлових приміщень. Проводиться впорядкування промислів і сел.

Такі перші підсумки величезного поступу культурної революції в Азербайджані.

До 1000-ліття з дня народження Фердовсі. В зв'язку з 1000-літтям з дня народження перського поета Фердовсі, в усіх палацах культури і клубах Баку, Ганджі, Нухі, Степанакерта і інших районних центрів Азербайджана відбулися урочисті збори з доповідями про творчість Фердовсі і читанням уривків з його творів у перекладі на тюркську, вірменську і російську мови.

В Баку відбулися загально-бакінські збори, на яких зачитано доповідь про творчість Фердовсі і його роль в літературі Сходу.

Організовано виставку присвячену Фердовсі, літературі і образотворчому мистецтву Персії. На виставці експоновано переклади Фердовсі на тюркську мову, книги, статті в журналах і газетах, портрети тощо.

Тюркською мовою видано книги вибраних творів Фердовсі, до якої ввійшли уривки з „Шах-Наме“, „Рустам і Сохраб“ і „Сеявуш“, сатира на султана Махмуда тощо. В книзі подано біографію Фердовсі і статтю про його творчість. Виготовлено статті про особливості творів Фердовсі і про вплив його творчості на тюркську літературу. Видано спеціальний номер журналу „Інглаб ве меденіят“, присвячений Фердовсі.

До даної роботи були залучені наукові, літературні і художні сили Азербайджана.

Державний драматичний театр ім. Азізбекова. Азербайджанський театр, як і вся тюркська драматургія, має ще дуже молоду історію. Перший тюркський спектакль поставлено 1873 року. Йшла п'єса Мірза Фаталі Ахунді — „Хан Сарабський“.

До революції театр тяг мізерне животіння, постійно перебуваючи під гнітом царського уряду.

Затримував також зростання театру і „національний“ уряд Мусават, що заступив після лютневої революції царський уряд.

І аж після жовтневої революції азербайджанський театр дістав можливість широко розгорнути свою творчу роботу. За постановою Народного комісаріата освіти Азербайджана театр дістав ім'я Державного.

До революції в тюркських театрах жіночі ролі виконували переважно чоловіки, бо жінкам шлях на сцену був заказаний.

Декретом Азербайджанського Центрального Виконавчого Комітету цьому гавебному явищу було покладено край і на сцену прийшли тюркени.

За радянської влади в Азербайджані відкрито тюркський театральний технікум і під керуванням досвідчених майстрів сцени зростають кадри молодих акторів.

Азербайджанський державний театр тепер є міцним кваліфікованим

художнім колективом. В своєму складі театр має видатних художників, народних артистів: Алієва, Шарифова, Сіднір-Хулла, заслужених артистів республіки: Ульві Раджаб, Марданова, Марзія, Сопа і ін.

Молодь, що зросла в театральному технікумі: Веліханов, Гаджі-Заде, Алієв і ін. посідають тепер значне місце на сцені азербайджанського театру.

До всесоюзної олімпіади 1930-го р. азербайджанський театр у своїй творчості відбивав вплив різних псевдо-реалістичних шкіл. Після поцінування своєї роботи від журі всесоюзної олімпіади, колектив театру з усією рішучістю заходився біля виправлення припущених помилок.

В репертуарі театру чільне місце посідають п'єси відомого тюркського драматурга Джафара Джабарлі, що зріс і зміцнів у спільній роботі з художнім колективом театру.

Державний драматичний театр ім. Азізбекова, закінчивши свій зимовий сезон в Баку, відбув у гастрольну подорож до братніх республік. До першого червня театр з успіхом гастролював у Туркменістані в Ашхабаді.

Потім театр гастролював в Узбекистані і дав в Ташкенті 20 спектаклів. Театр показав три п'єси Джабарлі — „Наречена вогню“, „Яшар“, „Шах Санан“, „Отелло“ — Шекспіра, і „Чужа дитина“ — Шкваркіна.

Крім спектаклів, театр провів у Ташкенті велику масову роботу на підприємствах, організовуючи художні виступи під час перерв на обід.

Художня бригада театру виїздила до колгоспів Узбекистану, де провела культурно-масову роботу.

БІЛОРУСЬ

Білоруська радянська енциклопедія. Згідно з постановою ЦК КП(б)Б буде видана білоруська радянська енциклопедія. Енциклопедія міститиме також матеріали про Західну Білорусь.

Фільм для школярів. Білдержкіно заходжується біля виготовлення спеціальних кінофільмів для школярів. Розпочато роботу і провадиться зймання першого кінофільму: „Білорусь-торф'яний Донбас“.

Книжкові новини. До Всесоюзного з'їзду накладом Азернешпр вийшли такі книжки: Чемаен-Земінлі — „Джерело“ (роман); Сеїд Гусейн — „Між двома життями“ (оповідання); М. Енвер — „Вир“ (повість); І. Мірза — „Заради життя“ (оповідання); Сабіт-Рахман — „Зрадник“ (повість); Сулейман Рустам — „Зіркі“ (збірка поезій); Чаренц — Збірка поезій (переклад з вірменської); Сашкел Григорян — „Поезії“ (вірменською мовою); Кантамір — „Країна колгоспів“ (роман); Алі-Назімі — „Три машини“ (збірка віршів і поем); Мехті Гусейн — „Повість“ (роман); Р. Нігтяр — „Поезії“ (збірка); — Кятиб — „Вірші“ (збірка); Б. Талибли — „Нова бурова“ (п'єса).

Наукові експедиції в районі. Сектор мови азербайджанського відділу закавказького філіалу Академії наук відрядив 4 експедиції до районів Азербайджана для збирання словникового матеріалу.

Організована недавно секція мов національних меншостей розгортає роботу над вивченням курдської, талишської, татської і цехурської мови. Секція поставила собі завдання — опрацювати навчальну літературу для шкіл цих народів.

Тюрксько-російський словник. Азербайджанський відділ закавказької філії Академії наук здав до друку збірник з питань тюркської орфографії, літературної мови і граматики. Укладено тюркський синтаксис.

Здано до друку також тюрксько-російський словник і словник чужих слів, що увійшли до тюркської мови.

Цей фільм знайомитиме школярів з процесами добування, оброблення й використання торфу в різних галузях народного господарства. Другий шкільний кінофільм — „Праця над металом у V класі“ з циклу „Труд у радянській школі“.

Перші кінофільми будуть випущені в прокат до жовтневих свят.

До початку нового шкільного року 216 сільських неповних середніх шкіл дістануть кіноапарати.

Культурна допомога Біробіджану. До нового шкільного року Народний комісаріат освіти Білорусі відряджає до підшефної єврейської національної області на постійну роботу 19 учителів і трьох робітників театру.

ВІРМЕНІЯ

До тисячоліття з дня народження Фердовсі. Державне видавництво на відзначення 1000-ліття з дня народження Фердовсі видало „Рустем і Сохраб“ і ряд інших уривків з „Шах-Наме“ в перекладах з перської на вірменську мову т. Асатурова за редакцією Е. Чаренца. Вступні статті — П. Макянцяна і Ю. Марра. Книги вийшли в багатому оформленні; зразки надіслано до Пер-

до Біробіджана буде надіслано ближчим часом 40 шкільних бібліотек, устаткування для шкільних майстерень, 20 тисяч зшитків, олівців і пера.

сії на міжнародню виставку Фердовсі. Державне видавництво видало також великий збірник — „Фердовсі“ — праці Інституту історії культури Вірменії. В збірнику взяли участь наукові працівники інституту.

Відкрито виставку, присвячену Фердовсі. Виставку організовано силами інституту історії культури, культурно-історичного музею і публічної бібліотеки ім. Мяснікова.

ГРУЗІЯ

Пленум Союзу радянських письменників Грузії. Недавно в Тифлісі відбувся поширений пленум союзу радянських письменників Грузії. Пленум вислухав доповідь голови радянських письменників Грузії тов. М. Торошелідзе про підсумки творчої перебудови на літературному фронті.

На основі аналізу творчої продукції грузинських письменників останнього періоду тов. Торошелідзе констатував творчу активізацію усіх основних груп грузинської радянської літератури. Кращі представники письменницької громадськості своїми новими творами довели, що вони рішуче повернули вбік пролетарської революції і намагаються своєю творчістю брати активну участь у боротьбі за перемогу соціалізму (М. Джавахішвілі, Л. Кіачелі, Ш. Дадіані, Н. Лордкіпанідзе, С. Шанішвілі і інші). Позапартійні радянські письменники за останні два роки дали твори, що свідчать про закріплення цих письменників на позиціях пролетаріату, про швидке зростання ідейного і художнього рівня їхньої творчості (С. Чиковані, І. Масашвілі, Г. Табідзе, Н. Міцішвілі, Л. Яшвілі, В. Гаприндашвілі, Т. Табідзе, Г. Леонідзе, Д. Шенгелая, А. Кутателі, Д. Сумашвілі, В. Горгадзе, Г. Цехладзе і інші).

У Грузії кращі пролетарські письменники, що змагаються з усією

письменницькою громадськістю, довели, що вони своєю творчістю можуть завоювати провідну роль на літературному фронті. На ствердження цього доповідач вказував на нові поетичні і прозові твори К. Лордкіпанідзе, Л. Чхиквадзе, П. Сакварелідзе, К. Каладзе, А. Машашвілі, М. Нароушвілі, Б. Чхеїдзе, С. Булі, С. Талаквадзе, і ін. Особливо т. Торошелідзе зупинявся на творчості І. Абашідзе, Г. Качахїдзе, А. Гоміашвілі, Г. Шатберашвілі, Г. Абашідзе, що свідчить про буйне зростання молодого покоління пролетарської літератури.

Останніми часами висуваються нові творчі сили з лав робітничого класу. Перші три номери журналу „Молодий письменник“ показують, що в наслідок проведеної союзом письменників інтенсивної роботи над підвищенням творчої кваліфікації молодняка є ряд значних творів (поема І. Долашвілі і інші).

Вся ця багатогранна творча продукція свідчить про увімкнення грузинської літератури в боротьбу за побудову соціалізму, про зміцнення в творчості грузинських письменників пролетарського світогляду.

Проте, деякі письменники ще знають впливу антипролетарської ідеології і зокрема націоналізму (К. Гамсахурдіа і інші). Навіть такі письменники, як Джавахішвілі, покищо не до кінця звільнився від решток чужої пролетаріатові ідеології.

В останній частині своєї доповіді тов. Торошелідзе схаактеризував грузинську літературну критику, військово-оборонну і дитячу літературу.

Після доповіді тов. Торошелідзе виступали представники союзу радянських письменників Абхазії, Південної Осетії і Аджаристана.

Далі пленум вислухав доповіді т. т. Ш. Радіані „Творчі питання радянської поезії“, Б. Жгенті „Грузинська проза на шляху соціалістичного реалізму“, Д. Деметрадзе — „Марксистсько-ленінську літературну критику на рівень нових завдань“ і А. Дудучава — „Грузинська радянська драматургія“.

Доповідачі дали огляд стану грузинської радянської поезії, прози і на підставі аналізованого матеріалу висували основні актуальні питання радянської літератури.

В розгорнутих по всіх доповідях жвавих дебатах брав участь широкий актив радянських письменників. Дебати проходили під знаком розгорнутої боротьби за ідейну чистоту і за високу художню якість літератури. Велику увагу приділялося питанням мовної культури.

Олімпіада самодіяльного мистецтва. В Тифлісі в першій половині червня відбулася перша за кавказька олімпіада самодіяльного мистецтва. В олімпіаді взяло участь понад 1300 чоловік, що репрезентували 17 національностей Абхазії, Азербайджана, Аджаристана, Вірменії, Грузії, Нагірного Карабаха, Нахичевані, Південної Осетії.

Червона армія дала на олімпіаді 400 учасників. Перебіг олімпіади і виступи зафільмовано.

КАЗАКСТАН

Збірник молодих письменників і поетів Казакстану. Накладом казакського видавництва художньої літератури вийшов збірник творів молодих авторів. До збірника ввійшли твори молодих прозаїків і поетів, саме — Абділда Есмагабет, Хамза Бельгібай, Дюсембек Касим, Аскар Дикан, Соду Бахт'яр, Хузаір Зейн, Нігмет Ариш, Алі Мур'ям, М. Алтинбекова, Сарсимбаєва і інші.

Пересилання по радіо зразків художньої творчості і інформації з літературного життя. Оргкомітет Союзу радянських письменників Казакстану уклав договір з радіокомітетом на пересилання по радіо художньої літератури і інформації з літературного життя. Пересилання відбувається регулярно. З читанням художніх творів виступають поети і письменники всіх секцій СРП Казакстану.

Нове вогнище радянської культури Казакстану. За неопосередньою допомогою столичного казакського театру, що працює в Алма-Аті, недавно організовано в м. Чикменті Обласний казакський національний театр. Труп складається з вісімнадцяти чоловік. Театр інтенсивно працює.

Конкурс на портрет поета Абая. Дослідний інститут національної культури в зв'язку з тридцятиліттям з дня смерті Абая Кунанбаєва оголосив конкурс на портрет, бюст і художнє оформлення об'єкти до повної збірки творів Абая.

Проект нового державного театру. Бригада лєнінградських архітекторів опрацювала проект нового державного театру на півтори тисячі глядачів для Алма-Ати. Театр матиме устаткування за останнім словом техніки.

УЗБЕКІСТАН

Стенограма з'їзду письменників. Вишла з друку стенограма з'їзду радянських письменників Узбекистану.

Російські класики узбецькою мовою. Поет Ельбек продовжує перекладати російських класиків на узбецьку мову. Недавно він переклав для журналу „Узбекистан советабадіяти“ поетичні твори М. Лермонтова — „Черкеси“ (уринок з поеми), „Аул Бастунджі“ (уринок), „Джулю“ (уринок вступу до повісті у віршах), „Кавказ“, „1831“, „Свобода“ і інші.

Ельбек закінчив також переклади з Н. Некрасова „Генерал Топтігін“, „Забуте село“.

Академічний театр ім. ХАМЗИ. Театр ім. Хамзи—дитя Жовтневої Революції. До 1917 року в Узбекистані національного театру не існувало. Існували тільки аматорські гуртки та й то в дуже обмеженій кількості. Ці гуртки провадили в своїх поставах ідеологію джадизму (націоналістично-буржуазна течія).

Вплив цієї ідеології протягом кількох років відчувався і в новонародженому 1919 року професійному національному театрі. Аж до 1927 року в репертуар театру потрапляли п'єси з яскраво виявленою націоналістичною ідеологією.

З 1927 року в роботі театру стався крутий злам. Цього року на сцені театру вперше з'являються п'єси на актуальні радянські теми. Народжується ряд молодих радянських драматургів—узбеків: К. Яшин, З. Фатхуллін, І. Ізмаїлов, Зія Саїдов, Н. Сафаров, Аккобай і інші. Їхні твори витискають зо сцени п'єси, пройняті чужою пролетаріатів ідеологією. Значну увагу приділяє театр також і постановам кращих зразків драматургії народів Союзу. Так серед інших театр поставив „Бронепоезд“, Вс. Іванова, „Ричи Китай“ С. Третьякова, „Бунт“ Фурманова, „Вулиця радості“ Н. Зархе, „Мій друг“ Н. Погодіна. До ювілею театр готує „Інтервенцію“ Л. Славина.

З класичних творів були поставлені „Ревізор“ Гоголя, „Слуга двох панів“, Гольдони, „Принцеса Турандот“ Гоцці і „Овеча криниця“ Лопе де Вега.

Театр зростає, а разом з театром зростали актори, зростали радянські драматурги—узбеки.

Тепер театр твердо стає на рейки соціалістичного реалізму. Цьому багато сприяє талановитий акторський колектив, що дістав сценічне виховання в Москві, в узбекській драматургічній студії під керуванням вахтангівців.

Шоститомник Пушкіна. Державне видавництво художньої літератури (ГІХЛ) перевидав повне зіб-

Нині театр готує постанову „Гамлета“. Ця постава має показати, наскільки виріс молодий національний узбекський театр. В „Гамлеті“ поставник—керівник театру, народний артист республіки М. Уйгур—поставив собі завдання показати класові протиріччя епохи XVI століття, при чому спектакль має бути реалістичним, що б дійти би до широкого узбекського глядача.

Інститут літератури і мови, який недавно створено, розгорнув значну роботу. Сектор об'єднує 7 аспірантів-лінгвістів. Сектор видає уже два збірники, присвячені мовознавчим проблемам; взяв активну участь у науковому з'їзді, присвяченому новій орфографії і термінології. Крім того, брав участь на аналогічному з'їзді в Казакстані.

Сектор образотворчого мистецтва Інституту мистецтвознавства широко розгортає науково-дослідну роботу. Сектор разом з художниками опрацював план науково-дослідної роботи. Планом передбачено видання монографій про творчий шлях видатних художників Узбекистана.

Мають видати масову брошуру на допомогу образотворчим гурткам і методичний підручник з викладання графічної науки в школі. До відкриття виставки „X років Узбекистана“ видано книгу „Творчі проблеми образотворчого мистецтва Узбекистана“.

З лабораторно-експериментальних і дослідних робіт накреслено вивчення орнаменту, монументального малярства і сприймання робітниками і колгоспниками творів образотворчого мистецтва:

Будинок відпочинку для письменників Узбекистана відкрито. Цей будинок не тільки кузня здоров'я письменників, а й творча лабораторія, де письменник може працювати в спокійній і культурній обстановці. Будинок розраховано на 50 чоловіка.

РСФРР

рання творів Пушкіна на шість томів з вступною статтю А. В. Луначарського.

Нове видання відрізнятиметься від попереднього деяким перегруповуванням матеріалу. Крім того, в ньому будуть виправлені помилки, припущені в попередньому виданні. Це видання вийде в добрій оправі, тиражем 25.000 примірників.

Мих. Шолохов про свої ближчі творчі плани. Мих. Шолохов дав розмову з рядом кореспондентів московської преси про свої ближчі творчі плани.

Письменник повідомив, що останній час він одночасово працював над четвертою книгою „Тихий Дон“ і другою книгою „Піднята цілина“. Праця над ними уже закінчена. Після останнього перегляду автором рукописів цих книг, вони будуть здані до друку.

На прохання театру ім. Вахтангова, Мих. Шолохов обіцяв написати для нього п'єсу на матеріалі колгоспного села. В цій п'єсі письменник гадає показати селянина в колективізації, його психологію, людей колгоспу. Час дії п'єси — перші роки колективізації — 1931-32 р. р.

Кінофільм „Петр I“. Алексей Толстой нині працює над сценарієм звукового художнього фільму „Петр I“. Ставить фільм кінофабрика „Ленфільм“.

Герої Арктики“. Фабрика Союзкінохроніки випустила німий і звуковий варіанти повнометражного фільму „Герої Арктики“.

У фільмі подано: відбуття „Челюскіна“, його похід, загибель, життя в таборі, рятування челюскінців, переїзд на „Смоленську“ до Владивостока, шлях експресу до Москви, зустріч героїв пілотів і челюскінців у столиці і парад на Червоному майдані.

Фільм змонтовано під загальним керівництвом бригади на чолі з головним режисером Яковом Посельським в складі операторів М. Трояновського і Шафрана та режисера І. Ванжера.

Нові сценарії. — Сценарист Н. Зархі пише для режисера В. Пудовкіна (Міжрабпомфільм) сценарій про авіацію. Фільм ставитимуть 1935 р.

— Письменник Перегуда, разом з режисером В. Шнейдеровим написав

сценарій художньо-пригодницького фільму „Золоте озеро“. Фільм заніматимуть у малодосліджених районах тайги — на Алтаї та в Забайкаллі. Фільм випустять одночасово у двох варіантах — німий і звуковий.

Словник російської мови. Словник російської мови має велику історію. Працю над словником започатковано ще наприкінці XVIII століття. Перше видання цього словника випустили 1784—1794 р. р. В роботах над цим першим виданням словника брали участь найвидатніші літературні сили того часу на чолі з Г. Р. Державиним і Фонвізіним.

З 1890 року після ряду спроб, що не дали, проте, зразкового словника, редагування академічного словника перейшло академікові Гроту. Це було п'яте видання. Але акад. Грот встиг до 1895 року випустити тільки перший том словника на літери А—Д і на цьому робота припинилась. Після смерті акад. Грота, з 1897 року робота над словником перейшла до академіка Шахматова. Але й не шахматовське видання, шосте за чергою, обмежилось тільки початком і не було закінчено ані Шахматовим, ані його ближчими продовжувачами — акад. Карським і Петровим, це вважаючи на те, що це видання тривало продовж тридцяти одного року.

Головною перешкодою, що стояла на шляху до повного видання академічного словника, був брак коштів.

З 1931 року редагування покладено на акад. П. А. Державіна. Нині словник виходить сьомим виданням.

Редакція ставить перед собою завдання відобразити в словникові повну мовотворчість, охопивши живу сучасну російську мову в усьому її соціальному складі на всій території поширення російської мови.

До цього словника має ввійти; мова літературна, починаючи з другої половини XVII століття, мова науки, техніки, мистецтва, преси, мова всіляких професійно-виробничих груп і соціальних прошарків.

Академія наук гадає здійснити це видання протягом ближчих п'яти років — з 1934 р. до 1938, щоб як найшвидше дати зразковий посібник з мови.

Запроєктоване видання матиме ориєнтовно 1.400 друк. аркушів подвійного формату, що становитимуть

приблизно 28 томів по 800 сторінок кожний.

Експедиція академії наук в Абхазію. Академія наук розпочала планове дослідження історії матеріальної культури Закавказьких республік.

В першу чергу експедицію вряджено до Абхазії.

Тут провадитиметься дослідження і вивчення стародавньої Абхазії доби палеоліту й доабхазького феодалізму. Широко буде розгорнуто розкопани

в Сухумському й Гагринському районах, на місцях, де збереглися до наших днів печерні житла з рештками зброї людини кам'яного віку, могильники кінця родового устрою в Абхазії (так званої кобанської культури), а також на місцях раннього і середнього феодалізму.

Московський Музей народознавства реорганізовано на будинок інтернаціонального виховання. Будинок відкритоб липня в день конституції СРСР.

ЗАКОРДОНОМ

АВСТРАЛІЯ

Сіднейський робітничий клуб. Австралійський робітничий художній клуб у Сідней через фінансову скруту мусів був тимчасово припинити видання свого журналу „Робітниче мистецтво“. Замість цього клуб випускає з осені 1933 року гектографський тижневий бюлетень, що висвітлює роботу клубу, а також містить оповідання, вірші та статті з питань революційної культури. Між іншим матеріалом в останніх бюлетенях знаходимо уривки з доповіді акад. А. В. Луначарського про радянську драматургію, виголошену ним на II пленумі Оргкомітету письменників СРСР, вірші Анатолія Гідаша, статтю редактора бюлетеня Стена Пенса „Поезія і війна“, оповідання Р. Н. Спаркса „Одеська дівчина“ (про революцію на Україні) тощо.

Найактивніше працює драматична секція Робітничого художнього клубу. Секція організовує щотижневі концерти і драматичні вечори в приміщенні клубу, крім того ставить спектаклі в масових робітничих аудиторіях. Найбільше клуб виставляє в Сідней п'єсу Вс. Іванова „Бронепоезд“. Перший спектакль „Бронепоезду“ відбувся минулого року в день шістнадцятих роковин Жовтня.

За словами австрійської революційної письменниці Джін Деванні „на

першій виставі прекрасної п'єси Іванова „Бронепоезд“ у приміщенні австралійської спілки залізничників було понад сімсот робітників; багато бажаючих не могли потрапити на спектакль за браком місць“. Недавно драматична секція Робітничого художнього клубу почала виставляти п'єсу „Розгром“ за романом Фадеева. Художня секція клубу випустила перший, з запланованої нею серії, збірник гравюр на ліноліумі. Збірник названо „Сага“.

Подані в ньому гравюри висвітлюють різні етапи революційного руху в Австралії.

Літературна секція клубу організувала гурток марксистської літературної критики, що регулярно провадить заняття. З ініціативи клубу відбувся конкурс на кращу революційну п'єсу. При оголошенні конкурсу, були висунуті такі умови: п'єси мають бути актуальні і цікаві для робітничого глядача, жодних обмежень для учасників щодо сюжету п'єси, але було висловлено бажання конкурсної комісії, щоб п'єси були пов'язані з конкретними проблемами життя, що стоять нині перед робітничим класом, як от, імперіалістична війна, фашизм, остання революційна боротьба тощо.

Наслідки конкурсу незабаром будуть оголошені.

АНГЛІЯ

Заклик Бернарда Шоу до шкільної молоді Заходу. Французька літературна газета „Маріан“ видрукувала залик Бернарда Шоу до шкільної молоді Заходу.

Шоу закликає молодь до критичного ставлення до буржуазної освіти та буржуазної культури. Подаємо уривок цього заклику:

— На мою думку треба було б

знести з лица землі всі університети в усіх країнах світу і посипати сіллю ті ділянки землі, де вони стояли.

— Ще так недавно ми бачили як цивілізація була майже зовсім знищена жахом війни. Та й не маємо ми певності в тому, що ця війна не знищила її остаточно; але це не так важить, як те, що війна показала нам, наскільки поверховою була ця цивілізація.

— Війна була створена людьми, що пройшли через університети. На світі є два дійсно небезпечні класи: клас напівосвічених людей, що наполовину знищили цивілізацію, і клас викінчених інтелігентів, що мало не знищили увесь світ.

— Для зростання цивілізації потрібні люди більш менш оригінального розуму. А ви знаєте, що університет виховує його штучними мисленням. Ви вступаєте до університетів, і вам одразу ж спустошують мізки і завантажують його штучними ідеями. Тому я прорікаю вам катастрофу нашої цивілізації і наше повернення в ближчому часі до так званих „темних віків“.

— Ви спитаєте мене: „Чи мушу я кинути університет?“ або „Чи мушу я йти на вулицю?“

— Коли б у мене був син, я вярдав би його до університету і на прощання сказав би йому: „Дивись, не дозволяй їм прищеплювати тобі їхні штучні ідеї. Не торкайся тих книг, які вони наказують тобі читати“.

— Я кажу вам також: не забувайте про читання справжніх книг і до підручників вдавайтесь лише постільки, поскільки це потрібно, щоб вас не вигнали з університету.

— Читайте хороші книги, справжні

книги, занурюйтесь з головою в революційні книги. Пірняйте з головою в комунізм і в усе, що з ним пов'язано. Якщо ви двадцять років не будете революціонером, у п'ятдесят років ви будете допотопною людиною. Якщо ви в двадцять років будете „червоним“, то в сорок років ви, можливо, зможете йти в ногу з життям.

Нова п'єса Бернарда Шоу. В Лондоні останнім часом іде нова п'єса Бернарда Шоу „На міліні“ (Othe rocks).

Коментуючи цю нову п'єсу Шоу, рецензент „Daily Worker“ зазначає, що в ній „Шоу наблизився до дійсності набагато ближче, аніж у своїх недавніх п'єсах—„Яблуневий візок“, і „Погано, але правда“. Він схиляється тут також на багато більше вліво,— хоч Шоу не був би самим собою, наколи б він не робив і тут час від часу піруетів у бік дуже правих позицій. Цілком ясно, що Шоу бачить наскрізь сучасних капіталістичних проводирів, так звану парламентську демократію та лейбористську партію“.

Журнал „Адольф“ пише: „Ми мусимо бути вдячні Шоу за те, що він розгорнув перед нами на сцені дискусію, яку не спромігся б розгорнути жодний драматург. Ми вже встигли забути про те, що хороші жарты можуть поєднуватися з політичною мудрістю, не втрачаючи при цьому свого драматичного значення,— це мистецтво останнім часом було у нас утрачене. Воно приступне тільки художникові, що має життєву силу, що, видно, з'являється у драматургів при наближенні восьмидесятилітнього віку.“

ПЕРСІЯ

Ювілей Фердовсі. Перська преса виявляє надзвичайний інтерес до заходів науково-літературних організацій Радянського Союзу щодо відзначення 1000-ліття Фердовсі. „Кушеш“ і „Еттелеат“ передрукують з „Журналь де Москву“ і „Литературной газеты“ інформацію про програми святкування ювілею в СРСР, про дні Фердовсі в Ленінграді, Узбекистані тощо. „Шефаг“ повідомляє, що вже на-

діслані запрошення сходовознавцям різних країн, утворено комісія для проведення свята, опрацьовано відповідну програму.

Перська літературне товариство оголосило конкурс на кращі вірші про Фердовсі. „Шефаг“ наводить умови конкурсу: „Вірші мають відбивати життя і ідеали Фердовсі; заслуги його в справі відродження перської мови і епоса“.

Відповідальний редактор — І. Кириленко

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА ВИДАЄ — в-во Література і Мистецтво

БІБЛІОТЕКА 382

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО

ЛІТЕРАТУРА І МИСТЕЦТВО

Адреса: Харків, Сергієвський майдан, № 7.

Телефон 4-27-57

ДЕШЕВА БІБЛІОТЕКА

ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВИЙШЛИ З ДРУКУ

	Ціна	Оправа
Бредель В.—Розенгофтрассе. Роман гамбургської робітн. вулиці. Перекл. з нім. за ред. І. Маченка. ЛІМ. 1934. 243	1.—	—40
Гоголь М.—Мертві душі. пер. з рос. за ред. В. Підмогільного, вст. ст. Л. Каменева. ЛІМ. 1934. 312 ст.	1.50	—40
Головко А.—Мати. Пролог до роману „Три брати“ ЛІМ. 1934. 275 ст.	1.75	—50
Горький М.—Мати. перекл. О. Варавви. ЛІМ. 1934. 355 ст.	2.—	—50
Горький М.—Діло Артамонових, пер. Є. Плужника. ЛІМ. 1934. 292 ст.	1.50	—40
Горький М.—Мої університети. пер. М. Пілінської, заг. ред. Ганса. ЛІМ. 1934. 143 ст.	1.—	35.—
Кириленко—Перешихтовка. Роман. 3 вид. випр. ЛІМ. 1934. 230 ст.	1.75	—50
Копиленко О.—Народжується місто, ЛІМ. 1934. 204 ст.	1.20	—40
Коцюба Г.—Нові береги. Роман. ЛІМ. 1934. 308 ст.	1.75	—50
Коцюбинський М.—Фата Моргана. з сільських настроїв. ЛІМ. 1933. 231 ст.	1.25	—50
Кузьмич В.—Турбіни. Повість. Т. І. 2 вид. випр. ЛІМ. 1934. 400 ст.	2.—	—50
Ле Іван—Роман Міжгір'я, ч. II. ЛІМ. 1934. 338 ст.	2.50	—40
Новіков-Прибой—Чусіма. Пер. І. Дніпровського. ЛІМ. 1934 р.	2.—	—40
Новіков-Прибой—Чусіма, ч. II. Друкується.		
Панф'юров Ф.—Бруски. Роман. Част. I. Перекл. Б. Тенети. ЛІМ. 1934. 301 ст.	1.50	—40
Панф'юров Ф.—Бруски. Роман, кн. II. Гребля, пер. з рос., М. Дукіна, ст. 375	1.80	—40
Серафимович А.—Залізний потік. Епопея. Пер. М. Щербака. ЛІМ. 1933. 172 ст.	1.—	—50
Фадеев А.—Розгром. Перекл. за ред. М. Дукіна. ЛІМ. 1934. 176 ст.	1.—	—40
Франко І.—Борислав сміється. Повість. ЛІМ. 1934. 272 ст.	1.10	—40
Шолохов М.—Піднята цілина. Перекл. Е. Касяненко. ЛІМ. 1934. 378 ст.	1.80	—40

Усі ці книжки можна придбати по всіх книгарнях та кіосках Укркниготоргу, Вукоопкниги, КОГІЗ'а та бібліотечних колекторах — НКО ВУРПС

Державне Видавництво
„Література і Мистецтво“

РОЗПОЧАТО
ПЕРЕДПЛАТУ на 1935 рік
НА ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ВИДАННЯ

РАДЯНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

— Журнал літератури, мистецтва й критики —

Орган Оргкомітету спілки радянських письменників України
ЖУРНАЛ ВИХОДИТЬ 12 РАЗІВ НА РІК ОКРЕМИМИ КНИЖКАМИ

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ

ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ містить кращі зразки художньо-літературної творчості письменників
України, братніх республік Союзу та закордонних революційних і пролетарських
письменників

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ І ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ЖИТТЯ Й РЕВОЛЮЦІЯ

ЖУРНАЛ бореться за більшовицьке мистецтво, за радянську літературу, за бойове
марксистсько-ленінське літературознавство

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ
РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Орган Оргкомітету спілки радянських письменників України

ЖУРНАЛ містить романи, повісті, оповідання, нариси, розраховані на робітничий актив
та трудящу інтелігенцію

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

ЗА МАРКСОЛЕНІНСЬКУ КРИТИКУ

— ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ —

висвітлює проблеми марксоленінської критики, питання нацкультбудівництва, літературно-мистецької політики та літературознавства, питання теорії й практики книжної справи, містить огляди книжкової продукції, регулярні огляди журналів тощо.

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

Передплату здавати поштовим філіям, газвїдділам та листоношам Союздруку,
вид-ву „ЛІМ“ (Харків, Сергієвський майд., № 7)
і книгарням та кіоскам Укркнигоцентру.

ПОСПИШІТЬ забезпечити себе літ.-художніми і мистецькими журналами.

Здавайте передплату на весь рік, що гарантуватиме своєчасне одержання журналів

РОЗПОЧАТО ПЕРЕДПЛАТУ НА 1935 РІК

НА ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІЙ, КРИТИЧНИЙ
І ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

“ЧЕРВОНІЙ ШЛЯХ”

РІК ВИДАВАННЯ ОДИНАДЦЯТИЙ

Журнал виходить за редакцією: Д. ГАЛУШКИ, ГР. ЕПІКА,
І. КИРИЛЕНКА (відп. ред.), Д. МІЛЕВА, П. ПАНЧА, П. ТИЧИНИ, М. ТКАЧА,
Н. ЧЕРЕДНИК

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

на 1 рік 18 крб.	на 6 міс. 9 крб.	на 3 міс. 4 крб. 50 к.
------------------	------------------	------------------------

Передплату приймають усі поштові філії, листоноші та агенства „Союздруку“.

Адреса редакції — Харків, вул. К. Лібкнехта, № 11,
2-й поверх, кімн. 13.

НА УВАГУ АВТОРІВ: редакція „Червоного Шляху“ залишає за собою право скорочувати статті й робити зміни редакційного характеру.

Вірші, не прийняті до друку, не зберігаються і з приводу них редакція не листується.

Рукописи мусять бути надруковані на машинці і на одній стороні аркуша.

Ціна 1 крб. 50 коп.

